

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії

**Дослідження мелодичного наголосу в японській мові: Практичні аспекти
вивчення та використання.**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «магістр»
студентка II курсу магістратури,
освітньої програми
*«Східна філологія, західноєвропейська
мова та переклад: японська мова і
література»,*
спеціальність— 035.069 «Східні мови та
літератури (переклад включно), перша -
японська)

Ващука Дмитра Сергійовича

Науковий керівник:

Доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Асадчих Оксана Василівна

Рецензент:

Асистент кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної
Азії, кандидат педагогічних наук
Дибська Тетяна Сергіївна

«Допущено до захисту»

Протокол засідання
кафедри мов і літератур
Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
протокол №14 від «30» квітня 2025 року
завідувач кафедри ____
д.філол.н, доц. Наталя ІСАЄВА

Зміст

Вступ.....	2
Розділ 1. Теоретичне висвітлення явища «Мелодичного акценту японської мови».....	5
1.1. Фонетика японської мови, мора та склад.....	5
1.2. Явище мелодичного наголосу. Обґрунтування термінології.....	9
1.3. Схеми мелодичного наголосу	16
1.4 Морфологія та мелодичний наголос.....	26
Висновки до розділу 1.....	35
Розділ 2. Дослідження сприйняття мелодичного наголосу іноземцями, які вивчають японську мову	38
2.1 Огляд наявних досліджень.....	38
2.2. Підготовка до дослідження сприйняття японського мелодичного наголосу українцями	41
2.3. Аналіз отриманих даних.....	43
Висновки до розділу 2.....	46
Розділ 3 Практичні аспекти вивчення та використання мелодичного наголосу в японській мові.....	48
3.1 Огляд практичних дослідження з навчання мелодичного наголосу	48
3.2 Практичні засоби та ресурси.....	52
3.3 Вправи для тренування вимови та сприйняття мелодичного наголосу.....	57
Висновки до розділу 3.....	63
Висновки.....	65
Список використаних джерел.....	67
Додатки.....	75

Вступ

Мелодичний наголос є важливим елементом японської мови, впливаючи на її фонетичну та просодичну будову. На відміну від української та багатьох інших мов, де наголос опирається на інтенсивність або тривалість вимови, японська мова використовує зміни висоти тону для розрізнення слів. Це робить її надзвичайно цікавою для лінгвістичних досліджень та, разом з тим, складною для засвоєння іноземцями.

Вивчення мелодичного наголосу є важливим не тільки для теоретичної фонетики, але й для практичного оволодіння японською мовою. Його коректне застосування сприяє кращому розумінню та природному сприйняттю мови, а також допомагає уникнути комунікативних помилок.

Наприклад, зміна наголосу у словах "雨 (あめ, ame)" – "дощ" і "飴 (あめ, ame)" – "цукерка" кардинально змінює їхнє значення. Такий феномен демонструє важливість цього аспекту для точності мовлення.

Актуальність даного дослідження зумовлена недостатньою вивченістю явища мелодичного наголосу серед українських науковців, а також відсутністю усталеної термінології в україномовній літературі. Дослідження цієї теми дозволить систематизувати знання про японський наголос та сприятиме створенню методичних рекомендацій для його вивчення українськими студентами.

Метою роботи є аналіз та класифікація мелодичного наголосу в японській мові, а також дослідження його сприйняття українськими студентами. Для досягнення цієї мети поставлено такі завдання:

1. Окреслити фонетичні та фонологічні риси японської мови, зокрема явище мори та його вплив на наголос.
2. Визначити та обґрунтувати поняття "мелодичний наголос", розмежувавши його з іншими видами наголосу.

3. Дослідити типи мелодичного наголосу та його функціонування в японській мові.
4. Здійснити експериментальне дослідження щодо сприйняття мелодичного наголосу українськими студентами, котрі вивчають японську мову.
5. Надати практичні рекомендації для вивчення та викладання мелодичного наголосу у навчальних програмах.

Об'єктом дослідження є мелодичний наголос японської мови, а предметом – особливості сприйняття та вивчення мелодичного наголосу. Робота базується на аналізі наукової літератури, аудіоматеріалів, а також даних експериментального дослідження.

Наукова новизна полягає у спробі класифікувати мелодичний наголос в японській мові з урахуванням його значення для процесу навчання. Отримані результати можуть бути корисними як для викладачів японської мови, так і для студентів, які прагнуть вдосконалити свою вимову.

Практичне значення роботи полягає в можливості застосування її результатів у викладанні японської мови, розробці навчальних матеріалів та методичних рекомендацій для викладачів і студентів.

Структура роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглядаються теоретичні основи фонетики японської мови та феномен мелодичного наголосу. У другому розділі аналізується сприйняття мелодичного наголосу іноземцями, зокрема українськими студентами. Третій розділ присвячений практичним аспектам вивчення та викладання мелодичного наголосу в японській мові.

Таким чином, дослідження мелодичного наголосу є важливим як для теоретичної лінгвістики, так і для практичного вивчення японської мови.

Аналіз його особливостей дозволить поглибити розуміння японської фонетики та сприятиме ефективному засвоєнню мови студентами.

Розділ 1 теоретичне висвітлення явища «Мелодичного акценту японської мови»

1.1 Фонетика японської мови, мора та склад.

Фонетична система японської мови відрізняється від української та англійської мов, зокрема через використання мори як основної одиниці вимірювання ритму, а не складу. Це фундаментальна різниця, яка впливає на фонетичну структуру та ритмічні особливості японської мови. Vance T. J., *The Sounds of Japanese*, 2008).

Японська мова належить до аглютинативних мов і має унікальну фонологічну систему, що ґрунтується на використанні мор, а не складів, як у багатьох інших мовах. Shibatani (1990)

Розглянемо визначення мори та її характеристики у японському словнику (東京外国語大学言語)

モジュール: 「日本語では、リズムの最も基本的な単位は拍（モーラとも言います）です。日本人は一つ一つの拍はすべて同じ長さだと認識しています。拗音の場合、「ゃ」「ゅ」「ょ」は前に付く仮名と一緒にになって（例：きゃ）、2文字で1拍になりますが、それ以外はすべて仮名1文字が 1 拍 で す。

日本語のリズムを習得するためには、拍感覚を養うことが大切です。1拍1拍をほぼ均等な長さで発音するようにしましょう。例えば、「かさ（傘）」を「カーサ」、「とけい（時計）」を「トーケイ」と言ったりする間違いが見られます。また、促音「っ」、撥音「ん」、長音「ー」、二重母音の第二要素（例：「ばあい（場合）」の「い」）など、特殊拍と呼ばれる拍が1拍分の長さであるという感覚は、学習者にとって難しいので、特殊拍はよく練習しましょう。

Переклад: В японській мові основною одиницею ритму є так звана мора. Японці сприймають кожну мору, як такт однакової тривалості. У випадку з йооном, тобто знаки як «や», «ゆ», «よ», що об'єднуються з попереднім знаком (наприклад, きや) і утворюють один такт з двох символів, всі інші знаки кани займають один такт. Щоб освоїти ритм японської мови, важливо розвивати відчуття такту. Намагайтеся вимовляти кожен такт з однаковою тривалістю. Наприклад, часто роблять помилки, коли вимовляють «かさ» (парасолька) як «カ一サ» або «とけい» (годинник) як «ト一ケイ». Також відчуття того, що такі особливі мори, як маленьке «つ» (促音), назальна мора «ん» (撥音), довга голосна «ー» та другий елемент дифтонга (наприклад, «しゝ» у «ばあい» (випадок)) мають тривалість одного такту, є складним для учнів, тому спеціальні такти варто добре практикувати. (Kubozono H., *Phonetics and Phonology of Japanese*, 2015).

Фонологічна система японської мови базується не на складі, а на морах, що є її фундаментальною одиницею ритму та вимови. Як зазначає Labrune (2012), це має безпосередній вплив на систему мелодичного наголосу, де різниця у висоті тону між морами визначає акцентний малюнок слова. Акамасу (1997) стверджує, що *"японська фонетична система відрізняється від багатьох інших мов через унікальне поєднання морової структури та мелодичного наголосу, що впливає на сприйняття та вимову"* (Akamatsu, 1997).

Отаке, Хатано, Катлер та Мелер (1993) досліджують питання, чи є мора або склад базовою одиницею сегментації мовлення в японській. Вони приходять до висновку, що *"носії японської мови природно сприймають мовлення через мори, а не склади, що суттєво впливає на їхню обробку мовлення та розпізнавання слів"* (Otake et al.1993).

Мору в японській мові можна визначити чотирма способами, залежно від її ролі:

1. Темпоральне регулювання: Мора виступає базовою одиницею часу. Мори займають приблизно однаковий час для вимови.
2. Фонологічна довжина: Використовується для визначення фонологічної відстані.
3. Створення мови: Мори сегментують слова/мову на окремі частини.
4. Сприйняття мови: Допомагають у сприйнятті сегментів мови.

Більшість із цих ролей, за винятком визначення фонологічної відстані, є специфічними для японської мови як моричної мови. Основна причина, яка змушує лінгвістів вважати мору, а не склад базовою просодичною (Система вимови наголошених і ненаголошених, довгих і коротких складів у певній мові.) (Словник ua) одиницею в японській мові, полягає в тому, що кілька елементів слугують незалежними одиницями, хоча самі по собі не утворюють складу. До цих елементів належать:

Назальна мора: Займає кодову позицію складу (наприклад, ロンドン ro-n.do-n "Лондон").

Обструктивна мора: Перша половина подвоєного приголосного (наприклад, こって ki-t.te "марка").

Довгі голосні: Друга половина довгих голосних (наприклад, きょうと kyō-u-to "Кіото").

Дифтонгові послідовності голосних: Друга половина дифтонгів (наприклад, げんたい ge-n.da-i "сучасність").

Ці елементи, відомі як "спеціальні мори", "моричні фонемі" або "нескладові мори", слугують незалежними одиницями часу.

У традиційній японській поезії, такій як хайку та танка, кількість мор визначає їх структуру. Хайку складається з послідовності трьох фраз, в яких семиморна фраза розташована між двома п'ятиморними фразами, тобто 575. Танка є трохи розширеною версією, до основної форми хайку додано дві семиморні фрази, тобто 57577. (Волохатченко, 2025). Наприклад, в прикладі (а) завершальна фраза складається з трьох одиниць якщо рахувати склади, але з п'яти одиниць якщо рахувати мори. Так само вірш, приклад (б), містить триморичне ім'я Ісса, яке разом із попереднім словом *makeruna* утворює стандартну семиморну фразу; такої однорідності не було б, якби фонологічну форму вірша визначати у складах.

(а). 柿食えば鐘が鳴るなり法隆寺

ka.ki.ku.e.ba ka.ne.ga.na.ru.na.ri ho-o.ryu-u.ji

«Я почув дзвін храму Хорюдзі, коли їв хурму»

(б). やせ蛙負けるな一茶これにあり

ya.se.ga.e.ru ma.ke.ru.na.i-s.sa ko.re.ni.a.ri

«Ніколи не здавайся, тоненька жабко; Ісса тут з тобою»

Роль мора як одиниці часу також проявляється у відношенні текст-мелодія в музиці. У традиційних японських піснях мора та нота зазвичай мають однозначну відповідність, тобто кожна мора присвоюється окремій ноті, і навпаки.

У прикладі (в), другі мори біморейних складів, *mai* і *tyan*, вважаються самостійною одиницею часу.

4/4 ## 1 ♪♪♪♪ ♪♪♪♪ | ~♪♪♪♪♪|
 ma-i.go.no ma-i.go.no ko.ne.ko.tya-n

(рис 1. мора та мелодія)

Друга функція мора в японській мові стосується фонологічної довжини слів і фраз, до яких відносяться фонологічні та морфологічні правила. Подібно до того, як поети та композитори вимірюють довжину слів і фраз шляхом підрахунку кількості морів, різні лінгвістичні процеси

підраховують кількість мора для вимірювання фонологічної відстані. Типовий випадок вимірювання фонологічної відстані в морах можна знайти в правилах акцентуації. Так, наприклад, в запозичених словах наголос розміщується на передостанній морі або на третій морі з кінця слова. Таким чином, висота тону раптово падає відразу після передостаннього слова у більшості запозичених слів (приклад г). Наголос позначається діакритичним знаком ('), що ставиться відразу після наголошеної мори. (Shigeto K., 2016)

(г) bi'.ru.ma "Бірма"

o-o.su.to'.ri.a "Австрія"

o-o.su.to.ra'.ri.a "Австралія"

b. de-n.ma'-a.ku Данія"

a-i.ru.ra'-n.do "Ірландія"

re.ba'.no-n "Ліван"

1.2 Явище мелодичного наголосу. Обґрунтування термінології

Вивчення мелодичного наголосу є складним і важливим аспектом японської мови, особливо для тих, хто вивчає її як іноземну. Правильна вимова та просодія відіграють важливу роль у спілкуванні іноземною мовою. Під час розмови іноземною мовою, точна вимова забезпечує чітку та зрозумілу комунікацію. Це полегшує слухачеві розуміння вимовлених слів і фраз, а також зменшує ймовірність нерозуміння. Окрім вимови, просодія стосується ритму, наголосу, інтонації та висоти голосу. Вона додає значення, акценти та у висловлювання. Правильна просодія допомагає передати емоції, наміри та ставлення, роблячи спілкування більш природним та ефективним. Вона також надає підказки щодо структури речень, акценту на ключових словах і загального потоку мовлення та допомагає учням зрозуміти повідомлення співрозмовника. Чим краще учень володіє вимовою та просодикою, тим легше його розуміють

носії мови і тим плавніше відбувається спілкування. У підсумку, покращується їхня здатність висловлюватися точно і вільно, що призводить до більшої впевненості та більшої участі в розмові. З іншого боку, погана вимова і просодія можуть перешкоджати ефективній комунікації, призводячи до плутанини, непорозумінь і труднощів у передачі задуманого. Загалом, правильна вимова та просодія важливі для успішного спілкування іноземною мовою, тому що вони сприяють ясності, розумінню та ефективному вираженню ідей та емоцій. (Hirano-Cook E. 2011).

У статті Hirayama, Yuka (2010) під назвою *"The Prosody of Japanese and Its Role in Sentence Processing"* досліджується роль японської просодії в обробці речень. Одним з основних аспектів дослідження є те, як зміни висоти тону (мелодичний наголос) разом з інтонацією допомагають створити чітке уявлення про структуру речення. Це важливо аби слухачі розуміли зміст та структуру висловлювання. Наприклад, різні інтонаційні обставини можуть змінювати значення однакових за структурою речень. У японській мові інтонація здатна змінювати ставлення до сказаного, тоді як мелодичний наголос визначає значення окремих слів чи фраз.

Просодична структура японської мови є однією з найбільш досліджуваних тем у сучасній лінгвістиці. Tsujimura (2013) вказує, що японська фонологічна система має специфічну організацію наголосу, яка полягає в зміні висоти тону на певному складі або морах слова. На відміну від тональних мов, таких як китайська, де кожен склад має власний тон, японський мелодичний наголос застосовується на рівні всього слова, що визначає його унікальність у фонологічному просторі.

Тема мелодичного наголосу в японській мові залишається мало вивченою серед українських науковців. Термінологічний апарат ще не сформований, що потребує додаткового розгляду і чіткого визначення. Важливо зрозуміти різницю між мелодичним та силовим наголосом для правильної інтерпретації явища в різних мовах.

Якщо розглянути визначення наголосу в українській мові то можемо побачити, що воно не розмежовує його різні підвиди, що може призвести до плутатини: «наголос – виділення складу в слові посиленням голосу або підвищенням тону» (Словник *ua*).

Різниця між природою наголосу є важливою для розуміння його утворення в різних мовах та з педагогічної точки зору. Вивчення правильної вимови є важливою складовою засвоєння будь-якої іноземної мови. Помилкове перенесення моделі наголосу української мови на японську таким чином може призвести до викривленого уявлення про наголос в японській мові. Тому й виникає потреба в окремому терміні для диференціації цих схожих понять.

Мелодичний наголос vs. Силовий наголос

В англійській та українській мовах є фонетична особливість, схожа на мелодичний наголос, яка називається «силовий наголос».

Так, дослідження Бекмана та П'єррамбера (1986) показало, що японська та англійська мови мають принципово різні інтонаційні системи.

В англійській, наприклад, коли слово складається з кількох складів, один із складів вимовляється більш виразно, ніж інші. Наприклад, у слові «tomorrow» наголос падає на другий склад, «mo»: toMOrrow. Якщо б «tomorrow» вимовляли з наголосом на третьому складі, «row» («tomorROW»), це звучало б досить дивно для носія мови.

Існують навіть випадки, коли зміна наголосу змінює сенс слова. Один з таких прикладів – слово «present». Коли наголос ставиться на перший склад («PREsent»), це іменник, що означає «подарунок». Коли наголос ставиться на другий склад («preSENT»), це дієслово, яке означає «представляти». Отже, силовий наголос стосується вимови окремих частин слів з більшою силою, тоді як мелодичний наголос відноситься до вимови окремих частин слів з вищим або нижчим тоном.

П'єррамбер та Бекман (1988) розглядають японський мелодичний наголос у контексті автосегментної фонології та метричної теорії акценту. Вони підкреслюють, що на відміну від силового наголосу, який базується на інтенсивності звуку, японський наголос визначається зміною висоти тону, що створює відмінний інтонаційний контур у межах слова. У їхній моделі акцент реалізується через падіння висоти тону після наголошеної мори, що має вирішальне значення для розпізнавання слів у мовленні (Pierrehumbert & Beckman, 1988).

Мелодичний наголос vs. Тони

Деякі мови, такі як китайська мандаринська, мають фонетичну особливість, схожу на мелодичний наголос, яка називається «тони».

Мелодичний наголос і тони схожі тим, що вони обидва стосуються того, як підвищення і пониження тону впливають на значення слів. Різниця полягає в тому, що тони застосовуються на рівні окремих складів, тоді як мелодичний наголос працює на рівні цілих слів. Наприклад, трискладове слово в китайській мандаринській мові матиме три незалежні тони, тоді як трискладове слово в японській мові матиме один наголос, який розподіляється по всьому слову. Порівняння японської просодії з китайською демонструє фундаментальні відмінності: у той час як китайські склади мають власний тон, японські слова мають єдиний наголошений склад, після якого відбувається різке зниження висоти (Duanmu S., *The Phonology of Standard Chinese*).

Kubozono (2008) визначає японський наголос як *"фонологічне явище, що відрізняється від тональних мов тим, що тональні контрасти в японській обмежені та не впливають на всі склади слова"* (Kubozono, 2008, p. 167). Він також вказує, що акцентні патерни варіюються між діалектами, що ускладнює загальну класифікацію японської просодії.

Мелодичний наголос vs. Інтонація

Інтонація — це універсальна особливість усного мовлення, в якій зміни тону змінюють значення або нюанс вимовлених речень.

Наприклад, розглянемо різницю між нейтральним твердженням «Він не вдома» і запитальним твердженням «Він не вдома?». Хоча обидва речення складаються з одних і тих самих слів в однаковому порядку, вони виражають різні ідеї. Яку саме ідею буде виражено, залежить від інтонаційної моделі, з якою вимовлено речення.

Хоча інтонація і мелодичний наголос схожі тим, що вони обидва проявляються у зміні тону, вони принципово різні, оскільки інтонація ніколи не змінює лексичне значення слів. Іншими словами, інтонація ніколи не змінює те, які слова передаються; вона лише змінює нюанс того, як ці слова інтерпретуються в контексті речення.

З іншого боку, як мелодичний наголос, так і силовий наголос визначають, які саме слова передаються. Наприклад, «зараз» vs. «вітальня» в японській мові (мелодичний наголос), або «PREsent» (подарунок) vs. «preSENT» (давати презентацію) в англійській мові (силовий наголос)(lucalampariello).

Надалі, в роботі будете використовуватися два терміни – силовий або акцентний наголос та мелодичний наголос.

Японська мова є хрестоматійним прикладом мови з мелодичним наголосом. Це мова, в якій відмінності здійснюються через зміну висоти, а не через зміну інтенсивності, як у мовах з силовим наголосом.

Акценти в японських діалектах значно відрізняються в різних регіонах. (方言アクセントの誕生). Тож зазначити, що в цьому дослідженні під терміном японська мова, мається на увазі саме токійській діалект японської мови. Надалі мова буде йти саме про нього.

Системи мелодичного акценту, які є прикладами для мов, таких як японська, шведська, норвезька та сербо-хорватська, відрізняються від мов з

наголосом, таких як англійська, українська та іспанська. Перші використовують варіації висоти тону для відмінності значень слів, тоді як останні використовують варіації наголосу складів для того самого. Цей контраст підкреслює фонологічну різницю у реалізації виділення на рівні слова: системи мелодичного акценту покладаються на відмітні мелодичні шаблони, тоді як мови з наголосом використовують варіації наголосу для передачі лексичних відмінностей. (Van der Hulst, 2011)

У своїй роботі "Японський мелодичний акцент: міжмовні сприйняття мовців мов з силовим наголосом та мелодичним акцентом" Ланц Л. А. заглиблюється в складну область мелодичного акценту, прояснюючи його визначення та порівнюючи з силовим. У своїй роботі він цитує таке визначення мелодичного та силового наголосу. . *«...мелодичний наголос визначається як «наголос слова, у якому зміна висоти є визначальною... та на відміну від тональних мов, де лише один склад у слові має характерний тон».*

Мови з мелодичним акцентом, наприклад, японська, використовують зміни висоти для наголошування складів, мови з наголосом, такі як англійська чи українська, покладаються на збільшену інтенсивність або «удар», щоб досягти подібних ефектів. (Lanz L. A., 2003)

У своїй роботі "Системи мелодичного наголосу" Ван дер Хулст Г. розкриває розрізнення між силовим та мелодичним наголосом. Наголос, як він визначає, позначає виділення або наголошення на конкретному складі у слові, тоді як мелодичний наголос зазвичай передбачає підвищену силу або гучність, застосовану до певного складу. Однак, в різних мовах ці терміни можуть використовуватися взаємозамінно, ускладнюючи термінологічну чистоту. (Van der Hulst, 2011)

Термін "мелодичний наголос" в японській мові можна трактувати двояко:

1. **Фізична властивість:** Тобто, фактичне вимірюване падіння основної частоти (F0) у мові. Наприклад, у слові «こころ» (серце) найвища частота припадає на другу мору, спостерігається помітне зниження висоти від другої до третьої мори.

F0, або основна частота, це базова частота коливань голосових зв'язок, вимірювана в герцах (Гц). Вона визначає висоту звуку, тобто, наскільки високою чи низькою є нота (чи склад). У цьому контексті зміни F0 створюють мелодичний наголос, який допомагає розрізнити слова в японській мові.

2. **Фонологічна Властивість:** лінгвістична важливість або роль мелодичного наголосу. Вона описує, як наявність або розташування мелодичного наголосу може змінювати значення слів. Наприклад, "ame" може означати "цукерка" або "дощ" залежно від схеми наголосу. (Shigeto Kawahara, 2016)

Фуджісакі та Хіросе (2003) запропонували модель, яка описує динаміку зміни висоти тону (F₀) у мовленні. Вони виявили, що мелодичний наголос формується внаслідок суперпозиції двох компонентів: глобального фразового контуру та локальних акцентних змін. Це пояснює, як японські носії інтуїтивно розрізняють наголошені й ненаголошені слова на основі тональних характеристик мовлення (Fujisaki & Hirose, 2003).

Підсумовуючи все вище сказане, під мелодичним наголосом у цій роботі ми розуміємо та даємо таке його визначення: *«Мелодичний наголос – це фонологічне явище, яке визначається зміною висоти тону на певному складі або морі слова, що служить для розрізнення лексичних одиниць у мові»*. На відміну від силового наголосу, який базується на зміні інтенсивності вимови або тривалості звуку, мелодичний наголос функціонує шляхом встановлення тонального контрасту між наголошеним і ненаголошеним складом. У мовах з мелодичним наголосом, таких як японська, зміна висоти звуку відіграє

вирішальну роль у семантичній ідентифікації слів і може кардинально впливати на їхнє значення.

Термін «мелодичний» використовується для позначення цього типу наголосу, оскільки він базується на варіаціях висоти тону (pitch) у мовленні, подібно до того, як у музиці зміна висоти звуку створює мелодію.

"Японський наголос є висотно-низхідним і за своєю природою подібний до музики, тому його іноді називають музичним наголосом." (Канда Такуро, 2002).

На відміну від силового наголосу, який можна порівняти з динамікою гучності в музиці, мелодичний наголос визначає, на якому складі або морі відбувається перехід між високим і низьким тоном, формуючи характерний просодичний малюнок слова. Така особливість пояснює, чому носії мов із силовим наголосом часто мають труднощі із засвоєнням мелодичного наголосу – їхня мовна система не передбачає необхідності відстежувати зміни тону як засіб диференціації значення.

1.3 Схеми мелодичного наголосу

Японська мова робить лексичні розмежування за допомогою мелодичного наголосу двома способами: (1) наявність або відсутність падіння, та (2) якщо воно є, то його місце. Для слів, у яких немає наголосу (ненаголошені слова), перший склад має низьку тональність, а решта складів – високу. (Sugiyama Y., 2006)

Фонетично, наголошеній морі присвоюється високий тон (H), за яким слідує низький тон (L), що призводить до різкого падіння основної частоти (F0) з високої на низьку.

На відміну від багатьох інших тональних мов (Yip 2002), японська мова використовує лише два рівні тональної висоти (високий і низький, і не, наприклад, середній). Надалі будемо позначати їх H, для високого, від слова high та L, для низького, від слова low. Японська мова також розрізняє слова за місцем падіння тону, тобто за місцем наголосу.

Приклади мелодичного наголосу в японській мові. Зазвичай присутність і місце наголосу позначаються символом /' / після наголошеного складу.

I. Падіння висоти

1. Без падіння: Відсутність специфічного падіння тону.

ame+ga (цукерка+NOM)

sake+ga (алкоголь+NOM)

kaki+ga (хурма+NOM)

kaku+ga (ранг+NOM)

aki+ga (наявність+NOM)

2. З падінням: Помітне падіння тону після наголошеного складу.

a'me+ga (дощ+NOM)

sa'ke+ga (лосось+NOM)

ka'ki+ga (устриця+NOM)

ka'ku+ga (ядро+NOM)

a'ki+ga (осінь+NOM)

II. Розташування наголосу:

1. Початковий наголос: Падіння тону після першої мори.

ka'ta+ga (плече+NOM)

ko'to+ga (японська цитра+NOM)

ka'ki+ga (устриця+NOM)

2. Кінцевий наголос: Падіння тону після останнього складу.

kata'+ga (рама+NOM)

koto'+ga (справа+NOM)

kaki'+ga (паркан+NOM)

Для слів з n кількістю мор, існує $n+1$ можливих схем наголосу, включаючи форму без падіння наголосу. Наприклад, для слів з трьома морами, можливі чотири схеми:

Початковий наголос:

i'noti+ga (початковий наголос, "життя+NOM")

Передостанній наголос:

koko'ro+ga (передостанній наголос, "серце+NOM")

Кінцевий наголос:

atama'+ga (кінцевий наголос, "голова+NOM")

Без наголосу:

miyako+ga (без наголосу, "місто+називний відмінок")

"NOM" тут позначає "називний відмінок", який використовується для позначення підмета. У японській мові підмет зазвичай позначається часткою "が" (ga). Наприклад, у фразі "ame+ga" (дощ+називний відмінок) "ame" (дощ) є підметом речення, а "ga" це позначає. (Shigeto Kawahara 2016).

Тип	1-мора	2-мори	3-мори	4-мори
0	H	L-H	L-H-H	L-H-H-H
1	H	H-L	H-L-L	H-L-L-L
2		L-H	L-H-L	L-H-L-L
3			L-H-H	L-H-H-L
4				L-H-H-H
⋮				
n				

Таблиця 1. Моделі наголосу стандартної японської мови (Токійський діалект)

Тип-0 у системі мелодичного наголосу японської мови є унікальним серед інших схем. На відміну від інших схем, які мають фіксовану позицію для високого (H) тону, тон H у типі 0 завжди з'являється на кінцевій морі слова, а потім поширюється вліво. Це означає, що незалежно від довжини слова,

високий тон завжди буде на останній морі. У міру того, як слово стає довшим, положення тону H змінюється відносно початку слова, але він постійно закінчується на кінцевій морі. Це відрізняє тип-0, оскільки він не має фіксованої точки для тону H ; а натомість залежить від довжини слова. (Ding S. A, 2005)

За даними *Japanese Accent Dictionary* (Kindaichi & Akinaga, 2007), у стандартному токійському діалекті існує чотири основні типи мелодичного наголосу: *heiban* (平板, "плоский"), *atamadaka* (頭高, "високий на початку"), *nakadaka* (中高, "середньовисокий") та *odaka* (尾高, "високий у кінці"). Саме ця система визначає інтонаційний малюнок японських слів і впливає на їхнє сприйняття як носіями мови, так і іноземцями.

Тип 0, японською називається «*heiban*» (плоский наголос), оскільки в ньому відсутній перехід HL . Різниця між словом типу n , де n — загальна кількість морей, і словом типу 0 полягає в тому, що рівень звуку слова типу N падає з додаванням частки в кінці слова, а слово типу 0 залишається високим рівнем звуку. Тип 1 «*atamadaka*» (висока наголос) через те, що головна мора є високою, а решта низькими. Другий тип має ядро наголосу не на першій морі «*nakadaka*» (середньовисокий наголос), на початку спостерігається підвищення, а потім зниження рівня звуку. Третій тип «*odaka*» характеризується тим, що будь-яка частинка, що йде після слова, має низький тон. Слово з поєднанням частинок називається *наголосним словосполученням*. (G. Short, K. Hirose, T. Yamada, 2010)

У літературі щодо мелодичного наголосу досі не вирішено, чи слова з наголосом на останньому складі (слова з наголосом) і слова без наголосу (слова без наголосу) акустично відрізняються. У своїй роботі «*Japanese pitch accent: examination of final-accented and unaccented minimal pairs*» Sugiyama Y. досліджує акустичні параметри таких слів. Дослідження підкреслює кілька ключових відмінностей:

1. **Частота основної частоти (F0) Піку:** Слова з наголосом на кінці мають вищий пік F0, ніж слова без наголосу на останньому складі.
2. **Відмінність F0:** Різниця F0 між першим і другим складами вища для слів з кінцевим наголосом порівняно з ненаголошеними словами.
3. **Посилення акценту:** Склади з наголосом виявляють значно вищий пік F0 порівняно з ненаголошеними складами, відомий як "посилення акценту".
4. **Фразовий пік:** Теорія П'єргумберта та Бекмана вказує на те, що склад з наголосом має пік акценту, представлений як послідовність високих-низьких "HL", тоді як другі склад у фразі мають фразовий пік високого тону, представлений як "H". (Sugiyama Y. 2006.)

Розглянемо кожен з типів більш детально.

1. 平板 [へいばん] - heiban

Слово 平板 буквально означає «плоска дошка»— тобто плоска інтонація. Фактично, у будь-якому слові 平板, що містить більше ніж одну мора, перша мора вимовляється з трохи нижчою тональністю, а потім усі решта мора вимовляються з високою. Будь-яка частка, що йде після слова, також вимовляється високо.

気(дух)	き	き ^が
国(країна)	くに	くに ^が
時間(час)	じかん	じかん ^が

2. 頭高 [あたまだか] - atamadaka

頭高 буквально означає «висока голова», тому в цьому шаблоні перша мора висока, а потім усі наступні мора вимовляються низько. Падіння висоти більше, ніж невелике підвищення висоти, яке ми бачили на початку слів 平板.

Будь-яка частинка, що йде після слова, також вимовляється з низьким тоном.
По суті, 頭高 є протилежністю 平板.

いつ(коли)	いつ	いつが
てんき(погода)	てんき	てんきが
毎日(щодня)	まいにち	まいにちが

3. 中高 [なかだか] - nakadaka

中高 означає «середньовисокий». Ключовою характеристикою цього шаблону є те, що десь у межах слова висота звуку падає від високого до низького. Перша мора низька, і будь-яка частка, що йде після слова, також вимовляється низько. Як і у випадку слів 平板, підвищення висоти на початку слова є меншим, ніж зниження тону, яке відбувається пізніше. Усі слова 中高 мають принаймні три мори.

一つ(один)	ひとつ	ひとつが
スポーツ(спорт)	スポーツ	スポーツが
工場(фабрика)	こうじょう	こうじょうが

4. 尾高[おだか] - odaka

尾高 означає «високий хвіст», і в цій формі перша мора низька (за винятком, якщо слово складається лише однієї мори), потім піднімається високо і залишається високою до кінця слова. Будь-яка частинка, що йде після слова, має низький тон.

木(дерево)	き	きが
川(річка)	かわ	かわが

二つ(два)	ふたつ	ふたつが
---------	-----	------

(Kanshudo how to pitch)

Отож можна виділити кілька основних пунктів про мелодичний акцент:

- a. Однією з характерних інтонаційних моделей є висока-низька тональна послідовність, яка позначає наголос у слові.
- b. Слово має не більше одного наголосу на будь-якій морі або може бути без наголосу.
- c. Таким чином, слова з n мор мають n+1 можливих варіантів наголошування. Початкові мори фрази мають низький тон, а другі мори – високий тон, якщо тільки слово в цій позиції не має початкового наголосу. (Mafuyu K., 2001).

У своїй роботі "Тональний наголос японської мови як проблема в її опануванні та дослідженні" Сергій Мазнев детально аналізує особливості тонального наголосу в японській мові та його вплив на процес вивчення.

Мазнев підкреслює, що правильне розуміння та використання цих акцентних схем є критично важливим для ефективного спілкування японською мовою. Він також зазначає, що для носіїв інших мов, особливо тих, де тональний наголос не є фонологічно значущим, засвоєння цих акцентних схем може бути складним завданням. (Мазнев 2021)

Цю думку також поділяють Нагано-Мадсен (1992), які аналізували фонетичні аспекти наголосу в токійському діалекті. Їх дослідження підтверджує, що японська мова не лише розрізняє слова за їхньою тональною структурою, але й демонструє стабільність мелодичних контурів, які є ключовими для комунікації. Це ще раз підкреслює важливість коректного сприйняття та вимови наголосу при вивченні японської мови (Nagano-Madsen, 1992).

Методи позначення акценту тону в японській мові

Визначення акценту за кількістю мор

Одним із поширених методів позначення акценту в японській мові є підрахунок мор. У японських словниках для цього зазвичай використовуються числа, що вказують, на якій морі розташований акцент. Якщо слово є ненаголошеним (рівним), йому присвоюється значення [0].

Приклади:

- [0] = ненаголошене слово
 - 銀行 (ギンコー)
 - アメリカ (アメリカ)
 - 消える (きえる)
- [1] = наголос на першій морі
 - 社会 (しゃかい)
 - 会議 (かいぎ)
 - 議会 (ぎかい)
- [3] = наголос на третій морі
 - 表現 (ひょうげん)
 - 条件 (じょうけん)
 - 出られる (でられる)

Визначення акценту за кількістю мор з кінця слова

У деяких випадках зручніше рахувати мори з кінця слова. Особливо це корисно для слів із суфіксами, що можуть змінювати наголос. Як і раніше, [0]

позначає ненаголошене слово, а -1 використовується для останньої мори, -2 для передостанньої тощо.

Приклади:

- [0] = ненаголошене слово
 - 銀行 (ギンコー)
- [-2] = наголос на другій морі з кінця
 - 回数 (かिसう)
 - 無数 (むすう)
 - 奇数 (きすう)
- [-4] = наголос на четвертій морі з кінця
 - 産業革命 (さんぎょうかくめい)
 - 科学革命 (かがくかくめい)

Визначення акценту за типом

Цей метод є особливо зручним для прикметників та дієслів.

- 平板 (へいばん) — ненаголошені слова (生活, 東京, 嫌い)
- 頭高 (あたまだか) — наголос на першій морі (タイプ, 韓国)
- 中高 (なかだか) — наголос не на першій і не на останній морі (試行錯誤 [4], 真っ黒 [3])
- 尾高 (おだか) — наголос на останній морі (石, 親, 豆)
- 起伏 (きふく) — акцентована форма для і-прикметників та дієслів (食べる, こしかける, うれしい, まぎらわしい)

I-прикметники (形容詞, けいようし) та дієслова (動詞, どうし) у словникових формах належать до 二型アクセント (にがたアクセント), оскільки у них є лише два можливих акцентних варіанти: наголос у визначеному місці або відсутність наголосу. Найчастіше акцент ставиться на [-2] у словникових формах.

Використання L(ow) H(igh)

- LNH (H) = ненаголошене слово (напр. 希望, 自分, 辞める)
- LNH = наголос на третій морі (напр. 相手, 女, 男)
- HLLL = наголос на першій морі (напр. 概念, 魂, 挨拶)
- (H) наприкінці означає, що слово є ненаголошеним ([0]), на відміну від [-1].

Використання символів \、 ↓

Символ \ позначає падіння тону, а його відсутність означає, що слово є ненаголошеним. У розмовній мові носії японської можуть використовувати ↓ для позначення змін у висоті тону.

Приклади:

- 世界 (セ\カイ) [1]
- 真面目 (マジメ) [0]
- 犬 (イヌ\) [2]
- 納得 (ナットク) [0]

Ці методи позначення акценту тону допомагають краще зрозуміти особливості японської просодики та є важливими для дослідження фонологічних характеристик мови. (Ways of Labeling Pitch Accent)

1.4 Морфологія та мелодичний наголос

У японській мові існують певні фонологічні та морфологічні середовища, в яких розподіл лексичного наголосу певною мірою передбачуваний. Наприклад, запозичені слова в японській мові часто демонструють передбачувані акценти. Такі запозичені слова, як «Різдво», «Аппалачі», «Андалусія» та «Австралія», усі мають наголос на передостанній морі (третій з кінця). Крім того, існують закономірності щодо розподілу наголосу в запозичених словах, які відображають стандартне правило розподілу наголосу в японській мові .

У японській мови висотний наголос розрізняє мінімальну кількість пар слів. Мінімальні пари - це слова, які однакові за сегментами, але відрізняються контурами висоти. Наприклад, слова «ka'ta+ga» (плече) і «kata'+ga» (рамка) є мінімальними парами, які розрізняються за висотою наголосу, причому перше має початковий наголос, а друге має кінцевий наголос. Так само слова «i'noti+ga» (життя), «koko'ro+ga» (серце), «atama'+ga» (голова) і «miyako+ga» (місто) є мінімальними парами які демонструють шаблон наголосу n+1, де наголос може падати на будь-який з n-го складу, і додатково може бути ненаголошене слово.

Втім є деякі винятки із закономірностей японського висотного акценту. Наприклад, у довгих словах (слова, довші за 4 мор), слова з початковим або кінцевим наголосом зустрічаються рідко. Крім того, існує незначний ступінь мінливості між мовцями та всередині мовців у розстановці наголосу, а різні розподіли акцентів можуть бути пов'язані з впливом нетокійських діалектів. Тому, незважаючи на певні закономірності в розподілі лексичного наголосу в японській мові, існують також деякі винятки та варіації в розстановці наголосу.

Існують певні закономірності щодо фонологічного розподілу японського звуковисотного акценту. Наприклад, у токійському діалекті японської мови існує багато фонологічних і морфологічних середовищ, у яких розподіл лексичного акценту можна передбачити, принаймні до певної міри.

Крім того, існують деякі загальні правила, які регулюють розстановку наголосу в складних і похідних словах. Наприклад, у складних словах наголос, як правило, падає на перший елемент, а в похідних словах наголос, як правило, падає на основу. Проте в японській мові також є багато слів, для яких розподіл наголосу непередбачуваний, і є багато винятків із закономірностей системи наголосу. (Shigeto K., 2016)

У той час як іменники демонструють модель наголосу $n+1$, зазначену в попередньому підрозділі, дієслова та прикметники демонструють простішу систему, у якій розташування можна передбачити з морфологічної та фонологічної структури.

У дієсловах і прикметниках існує основне протиставлення між «наголошеними» і «ненаголошеними» коренями, причому місце наголосу визначається всією словесною конструкцією. Приклади відмінюваних форм дієслів з наголошеним коренем і дієслів з ненаголошеним коренем подано в прикладі нижче. Дієслова в прикладі (а) мають корені на приголосний (С-корені), тоді як у (b) мають корені на голосний (V-коріння). Наголоси в умовій *ba*-формі та умовній *tara*-формах ненаголошених дієслів входять до складу суфіксів '-(r)eba і -tara або '-e' -ba і -ta' -ra ;

Схема наголошування дієслів (Porpe C., 2023)

a) <i>tanomu</i> 'просити про'	<i>susumu</i> 'рухатися'	
<i>tanom-u</i>	<i>susum-u</i>	не минулий
<i>tanom-eba</i>	<i>susum-eba</i>	умовна <i>ba</i> -форма
<i>tanon-da</i>	<i>susun-da</i>	минулий
<i>tanon-dara</i>	<i>susun-dara</i>	умовна <i>tara</i> -форма
b) <i>taberu</i> 'їсти'	<i>akeru</i> 'відкривати'	
<i>tabe-ru</i>	<i>ake-ru</i>	не минулий

tabe-reba	ake-reba	умовна ba-форма
tabe-ta	ake-ta	минулий
tabe-tara	ake-tara	умовна tara-форма

Мелодичний наголос японських дієслів:

Як було згадано раніше, патерни мелодичного наголосу поділяються на дві групи: тип з пониженням та плоский тип. У групі з пониженням (усі, крім хейбан) є три різні патерни, але для дієслів ці патерни не мають значення, оскільки в дієсловах типу з пониженням наголос падає на другий з кінця мора. Наприклад: [ku[↓]ru], [tabe[↓]ru], [atsuma[↓]ru] — усі ці дієслова є типом з пониженням, тому наголос падає на другу з кінця мору.

У плоских дієсловах немає наголосу. На відміну від іменників або な прикметників, для дієслів потрібно лише визначити, чи є дієслово типом з пониженням або плоским типом. Деякі дієслова мають винятки, коли наголос падає на третю з кінця мору, наприклад: [ka[↓]eru], [to[↓]oru], [ha[↓]iru], але такі випадки рідкісні. Загалом можна сказати, що в дієсловах типу з пониженням наголос падає на другу з кінця мору. Ця категоризація не пов'язана з трьома групами дієслів. Наприклад ichidan-дієслова можуть бути як типом з пониженням, так і плоским типом.

Після того, як ви визначили, чи є дієслово типом з пониженням або плоским типом у словниковій формі, ви зможете визначити, де падає наголос під час відмінювання дієслова в різних формах.

Форма masu (ввічлива форма):

У формі masu наголос падає на ту саму мору як для дієслів з пониженням, так і для плоских дієслів. У теперішньому ствердному часі та минулому ствердному часі наголос падає на ま. У теперішньому заперечному часі та минулому заперечному часі наголос падає на せ. Наприклад, дієслово типу з

пониженням かく перетворюється на かきます, かきました, かきません та かきませんでした. Наголос падає на ま у ствердних формах: [kakima⁺su], [kakima⁺shita], і на せ у заперечних формах: [kakimase⁺n], [kakimase⁺ndeshita].

Аналогічно, плоске дієслово いく перетворюється на いきます, いきました, いきません, та いきませんでした. Наголос падає на ま у ствердних формах: [ikima⁺su], [ikima⁺shita], і на せ у заперечних формах: [ikimase⁺n], [ikimase⁺ndeshita].

Форма te i ta:

У формах te і ta наголос падає на ту саму мору, але акцентована мора відрізняється між дієсловами типу з пониженням і плоскими дієсловами. У дієсловах типу з пониженням наголос падає на третю з кінця мору. Наприклад, дієслово типу з пониженням かく перетворюється на かいて та かいた, з наголосом на か: [ka⁺ite], [ka⁺ita]. Якщо у дієслова типу з пониженням дві мори у формі te або ta, наголос падає на мору перед て або た. Наприклад, みる перетворюється на みて або みた, з наголосом на み: [mi⁺te], [mi⁺ta].

Для дієслів, де наголос падає на третю з кінця мору у словниковій уформі (винятки), наголос падає на четверту з кінця мора у формах te та ta. Наприклад, かえる перетворюється на かえって та かえった, з наголосом на か: [ka⁺ette], [ka⁺etta]. У плоских дієсловах, навіть у формах te або ta, немає наголосу. Наприклад, いく перетворюється на いて або いた, без наголосу: [itte], [itta].

Заперечна форма:

У заперечній формі акцентована мора також відрізняється між дієсловами типу з пониженням та плоскими дієсловами. У дієсловах типу з пониженням наголос падає на мору перед な. Наприклад, かく перетворюється

на かかない, з наголосом на か: [kaka⁺nai]. У плоских дієсловах немає наголосу навіть у заперечній формі. Наприклад, いく перетворюється на いかない: [ikanai].

Форма бажання здійснити намір:

У цій формі наголос падає на ту саму мору як для дієслів типу з пониженням, так і для плоских дієслів. Наголос падає на мору перед う. Наприклад, かく перетворюється на かこう, а いく на いくこう, з наголосом на мору перед う: [kako⁺o], [iko⁺o].

Наказова форма:

У наказовій формі акцентована мора відрізняється між дієсловами типу з пониженням і плоскими дієсловами. У дієсловах типу з пониженням наголос падає на передостанню мору. Наприклад, かく перетворюється на かけ, з наголосом на か: [ka⁺ke]. Для дієслів, де наголос падає на третю з кінця мору у словниковій формі, наголос падає на третю з кінця мору й у наказовій формі. Наприклад, かえる перетворюється на かけれ, з наголосом на か: [ka⁺ere]. У плоских дієсловах немає наголосу у наказовій формі. Наприклад, いく перетворюється на いけ: [ike].

Умовна форма

В умовній формі акцентована мора відрізняється між дієсловами типу з пониженням і плоскими дієсловами. У дієсловах типу з пониженням наголос падає на третій з кінця морі. Наприклад, かく перетворюється на かけば, з наголосом на か: [ka⁺keba]. Для дієслів, де наголос падає на третю з кінця мору у словниковій формі, наголос падає на четверту з кінця мору в умовній формі. Наприклад, かえる перетворюється на かければ, з наголосом на か: [ka⁺ereba].

У плоских дієсловах наголос падає на мору перед ば. Наприклад, いく перетворюється на いけば, з наголосом на け: [ike⁺ba].

Потенційна, каузативна, та пасивна форми:

У цих трьох формах наголос падає на ту саму мору, але акцентована мора відрізняється між дієсловами типу з пониженням і плоскими дієсловами. У дієсловах типу з пониженням наголос падає на мору перед る. Наприклад, かく перетворюється на かける (потенційна форма), かかせる (каузативна форма) і かかれる (пасивна форма), з наголосом на мору перед る: [kake⁺ru], [kakase⁺ru], [kakare⁺ru]. У плоских дієсловах немає наголосу навіть у цих формах. Наприклад, いく перетворюється на いける (потенційна форма), いかせる (каузативна форма) і いかれる (пасивна форма): [ikeru], [ikaseru], [ikareru]. (Japanese Pitch Accent & Verb Conjugation)

ゝ Прикметники

Мелодичний наголос та ゝ-прикметники:

Вимова ゝ-прикметників змінюється. Нетрадиційний спосіб вимови ゝ-прикметників стає все більш поширеним. Як традиційний, так і новий способи вимови існують у токійському діалекті або "стандартній японській".

Як згадувалося раніше, у дієсловах типу з пониженням наголос падає на другу з кінця мору. Наприклад, [ku⁺ru], [tabe⁺ru] і [atsuma⁺ru] — усі ці дієслова є типом з пониженням, тому наголос падає на другий з кінця мора. У плоских дієсловах немає наголосу.

Те саме стосується і і-прикметників. Для ゝ-прикметників у прикметниках типу з пониженням наголос падає на другу з кінця мора.

Наприклад, [i[↓]i], [shiro[↓]i] і [tanoshi[↓]i] — усі ці прикметники типу з пониженням, тому наголос падає на другий з кінця мора.

Традиційна vs. Нова вимова

Вимова і-прикметників змінюється. Все більше людей тепер вимовляють традиційно плоскі прикметники як прикметники типу з пониженням. Наприклад, [akai] традиційно вимовляється як плоский тип, але вимова як тип з пониженням, наприклад [aka[↓]i], стає все більш поширеною.

Крім того, вимова відмінювальних форм у прикметниках типу з пониженням також змінюється. Наприклад, традиційний наголос у しろい у формі ~te — [shi[↓]rokute], але новий спосіб — наголос на ろ: [shiro[↓]kute].

Традиційна вимова ろ-прикметників

У традиційній вимові все, що потрібно зробити, це визначити, чи є ろ-прикметник типом з пониженням або плоским типом. У прикметниках типу з пониженням наголос падає на другий з кінця мора у словниковій формі. Після цього ви можете визначити, де падає наголос у деяких відмінювальних формах.

Ввічлива форма

Це єдина форма, де акцентована мора однакова як для прикметників типу з пониженням, так і для плоских прикметників. У обох типах наголос падає на мора перед い. Наприклад, しろい перетворюється на しろい です (тип з пониженням), а あかしい перетворюється на あかしい です (плоский тип). Наголос падає на мора перед い: [shiro[↓]idesu], [aka[↓]idesu].

Прикметник + іменник

Далі розглянемо форму, де ろ-прикметник модифікує іменник. Ця форма слідує тому ж патерну мелодичного наголосу, що і словникова форма.

Наприклад, прикметник типу з пониженням, як しろい, залишається типом з пониженням, тому при модифікації іменника, як とけい, він стає [shiro⁺i tokei]. Плоский прикметник, як あかい, не має наголосу, тому він стає [akai tokei].

Прислівникова форма

У прислівниковій формі акцентована мора відрізняється між прикметниками типу з пониженням і плоскими прикметниками. У прикметниках типу з пониженням наголос падає на третій з кінця мори. Наприклад, しろい стає しろく, з наголосом на し: [shi⁺roku]. У плоских прикметниках немає наголосу, тому あかい стає あかく: [akaku].

Te-Форма

У te формі акцентована мора також різна. Для прикметників типу з пониженням наголос падає на четверту з кінця мору. Наприклад, しろい стає しろくて, з наголосом на し: [shi⁺rokute]. У плоских прикметниках наголос падає на третій з кінця мора. Наприклад, あかい стає あかくて, з наголосом на か: [aka⁺kute].

Минулий стверджувальний час

Нарешті, у минулому стверджувальному часі акцентована мора також відрізняється. У прикметниках типу з пониженням наголос падає на п'яту з кінця мору. Наприклад, しろい стає しろかった, з наголосом на し: [shi⁺rokatta]. У плоских прикметниках наголос падає на четверту з кінця мору. Наприклад, あかい стає あかかった, з наголосом на か: [aka⁺katta].(Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 1))

Нова вимова

У традиційній вимові потрібно визначити, чи є い-прикметник типом з пониженням або плоским типом, але у новій вимові цього робити не потрібно, оскільки всі вони є типом з пониженням у словниковій формі. Це одна з переваг вивчення нової вимови. Більше того, якщо порівняти відмінювальні форми у традиційній та новій вимовах, можна побачити, що нова вимова набагато простіша. Однак, щоб запам'ятати акцентовану мору для цих двох форм, все ще потрібно знати, чи був і-прикметник спочатку плоским типом чи ні, незалежно від того, який спосіб навчання ви виберете.

У новій вимові навіть не потрібно турбуватися про те, чи є い-прикметник типом з пониженням або плоским типом, оскільки всі вони є типом з пониженням у словниковій формі. Тепер, наступне, що вам потрібно дізнатися, це вимова кожної відмінювальної форми. Отже, давайте розглянемо, яка мора є акцентованою, коли і-прикметник змінює форму у новій вимові.

По-перше, у ввічливій формі наголос падає на мору перед い. Наприклад, しろい стає しろいです, а あかい стає あかいです. Наголос падає на мору перед い: [shiro⁺idesu], [aka⁺idesu].

Коли い-прикметник модифікує іменник, наголос також падає на мору перед い. Наприклад, しろい залишається акцентованим як [shiro⁺i], коли модифікує іменник, як то とけい (しろいとけい). Коли початковий плоский прикметник, як あかい, модифікує іменник, він стає неакцентованим: [akai tokei].

У прислівниковій формі наголос падає на мора перед く. Наприклад, しろい перетворюється на しろく, з наголосом на ろ: [shiro⁺ku]. Коли початковий плоский прикметник, як あかい, перетворюється на прислівникову форму, він залишається неакцентованим: [akaku].

У формі ~te наголос падає на мору перед く . Наприклад, しろい перетворюється на しろくて, з наголосом на ろ: [shiro[↑]kute]. Для あかい форма стає あかくて, з наголосом на か: [aka[↑]kute].

У минулій стверджувальній формі наголос падає на мора перед か . Наприклад, しろい стає しろかった, з наголосом на ろ: [shiro[↑]katta]. Для あかい форма стає あかかった, з наголосом на перше か: [aka[↑]katta]. (Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 2))

Для зручності всі можливі варіації подано в додатку Б.

Висновки до розділу 1

Аналіз явища мелодичного наголосу в японській мові дозволяє виявити низку важливих аспектів, які вирізняють її серед інших мов, таких як українська, англійська чи китайська. Японська мова є типовим прикладом мов із мелодичним наголосом, де акцент ставиться через зміну висоти тону, а не через збільшення інтенсивності чи удар, як у мовах з силовим наголосом. Японська мова базується на концепції мори, яка є основною одиницею ритму, і ця фонетична характеристика робить її відмінною від багатьох європейських мов, де основною одиницею є склад. Мелодичний наголос впливає на висоту тону, змінюючи її в різних частинах слова, що суттєво впливає на лексичне значення. У японській мові кожне слово може мати різні варіанти акцентуації, що призводить до різних лексичних значень. Наприклад, слово "ame" може означати як "цукерка", так і "дощ" залежно від схеми наголосу.

На відміну від багатьох тональних мов, де використовується кілька рівнів тональної висоти (наприклад, високий, середній і низький), японська мова оперує лише двома рівнями — високим (H) та низьким (L). Це робить її ближчою до такої мови, як норвезька, де також застосовується мелодичний

акцент, ніж до тональних мов, як китайська, де тони визначаються на рівні складів і можуть впливати на значення слова у його цілому.

У японській мові є два основних аспекти мелодичного наголосу: наявність або відсутність падіння тону та місце, де відбувається це падіння. Для слів без наголосу перший склад має низьку тональність, а решта — високу. У випадку наголошених слів висота тону різко падає після наголошеної мори. Це призводить до своєрідного "мелодичного малюнка" слова, який допомагає розрізнити його від інших. Наприклад, у слові "こころ" (серце) найвища частота припадає на другу мору, після чого спостерігається значне падіння тону.

Важливим є той факт, що мелодичний наголос у японській мові не є універсальним. Існують різні діалекти, які мають свої варіації. Наприклад, у токійському діалекті використовуються певні особливі правила наголосу, які можуть відрізнитися від інших регіонів. Це вказує на складність японської мови та потребу в глибокому розумінні фонетичних нюансів для успішного опанування не тільки лексики, а й інтонаційних структур.

Особливий інтерес викликає порівняння мелодичного наголосу японської мови з тональними мовами, такими як китайська. Хоча обидві системи використовують зміни тону, у китайській мові тональні зміни охоплюють кожен склад, тоді як у японській — акцент може бути присутнім лише в одному складі слова, що кардинально змінює лексичне значення

Мелодичний наголос також має велике значення в морфології японської мови. Наприклад, запозичені слова часто мають передбачувані акценти на передостанній морі, що підкреслює вплив наголосу на структуру нових слів у мові. Такі слова, як "Різдво" або "Австралія", демонструють типові наголосові схеми для запозиченої лексики.

Загалом, мелодичний наголос у японській мові відіграє ключову роль у визначенні лексичного значення слів, створюючи унікальні просодійні

малюнки. Це явище є однією з найбільших труднощів для іноземців, які вивчають японську, оскільки вимагає не тільки запам'ятовування слів, але й розуміння інтонаційних особливостей, які впливають на їх значення. Вивчення мелодичного наголосу є необхідним елементом для досягнення вільного володіння мовою та уникнення непорозумінь у спілкуванні.

Розділ 2 Дослідження сприйняття мелодичного наголосу іноземцями, які вивчають японську мову

2.1 Огляд наявних досліджень.

Дослідження Б. Мурадас-Тейлор присвячене вивченню точності та стабільності вироблення японського наголосу англійськомовними учнями. Фактори, що впливають на засвоєння звуків другої мови (L2), включають вік засвоєння, перенесення фонологічної системи рідної мови, перцептивні здібності, кількість та тип вхідних даних, інструкцію та зворотний зв'язок, а також мотивацію та ставлення до вивчення мови. Крім того, дослідження враховувало вплив лексичного класу та структури складу на схеми наголосу, зосереджуючись на словах з легкою структурою складу.

Основні висновки зосереджені на порівнянні рівня точності та стабільності між менш досвідченими та більш досвідченими учнями японської мови. Англomовні учні демонструють неточні та нестабільні типи наголосу у японській мові незалежно від їхнього рівня досвіду. Це означає, що більш досвідчені учні не демонструють значно вищого рівня точності в порівнянні з менш досвідченими. Індивідуальні учні, які виробляють стабільні типи наголосу, мають тенденцію використовувати один домінуючий тип акценту. Вивчення японського наголосу виявилось так само складним, як і для носіїв японської мови вивчення звуків /ɹ/ та /l/. Крім того, англomовні слухачі не кодують японський акцент у довгострокову пам'ять.

На основі отриманих результатів, дослідження рекомендує переглянути підходи до викладання японського наголосу. Неявне вивчення не є достатньо ефективним для оволодіння японського мелодичного наголосу, тому потрібні ефективні методи навчання, зосереджені саме на японському наголосі. Потрібні подальші дослідження, щоб зрозуміти наслідки вивчення японського акценту для англomовних учнів.

Загалом, результати дослідження вказують на необхідність цілеспрямованих інструкцій та практики для покращення точності та стабільності вироблення японського акценту англомовними учнями. Явні методи навчання з конкретною практикою акцентів можуть бути корисними. Необхідно враховувати індивідуальні відмінності учнів та інтегрувати навчання висотного наголосу у мовні програми. (Muradás-Taylor, B.2022)

Сано та Хатторі (2020) також дослідили, як носії мов із різними просодичними системами сприймають японський мелодичний наголос. Вони встановили, що мовці з фонологічно значущим наголосом (наприклад, носії англійської) часто роблять помилки у визначенні акцентуальних шаблонів японських слів. Це свідчить про те, що рідна мова значно впливає на здатність засвоювати японську просодичну систему (Sano & Hattori, 2020).

Дослідження Franciscus Antonios (Jimmy) van Duure J. Japanese Intonation показує, як носії голландської мови вивчають японську інтонацію та вплив їх рідного голландського наголосу. У голландській мові використовується силовий наголос, а в японській – висотний, що призводить до відмінностей у вимові. Основні висновки зосереджені на гіпотезі диференційної виразності, яка передбачає, що на складність вивчення інтонації нової мови впливає складність мови та рідна мова учня. Носії голландської мови часто переносять наголос на японську, що призводить до помилок. Поширені помилки включають використання плоскої інтонації (атамадака) в японській мові, схожій на голландську. Наприклад, ті, хто вивчає голландську мову, можуть вимовляти «камі» (神) з рівним голосом замість правильної моделі високий-низький. Дослідники проаналізували записи за допомогою програмного забезпечення Praat, щоб виміряти висоту кожного складу, виявивши шаблони, на які впливає голландський акцент. Вони класифікували позиції акценту в японській мові на чотири типи: атамадака (високий-низький), накадака (низький-високий-низький), одака (зростаючий) і хайбан (рівний). У тесті на аудіювання голландські учні показали різний успіх у розпізнаванні цих

позицій японського акценту. Вони добре впоралися з шаблонами атамадака та накадака, але мали проблеми з одакою. У дослідженні також розглядалося питання видалення голосних у деяких японських словах, що ускладнювало вимірювання висоти. Було відмічено, що ті, хто вивчає нідерландську мову, також можуть вилучати голосні, що ускладнює аналіз. Незважаючи на вплив голландських моделей наголосу, дослідження показало, що учні все ще можуть виробляти правильну японську інтонацію, що вказує на те, що вони можуть вивчати та застосовувати нові правила інтонації.

Практичні наслідки для навчання включають потребу в тому, щоб інструктори визнавали вплив передачі L1 і надавали цілеспрямовані інструкції для вирішення конкретних проблем. Важливо зосередитись на тих сферах, які мають труднощі у тих, хто вивчає голландську мову, наприклад, на впливі наголосу на японську інтонацію. Крім того, надання постійної підтримки в міру того, як учні стають більш досвідченими, може допомогти їм подолати ефекти передачі L1. Розробка навчальної програми повинна включати спеціальні інструкції щодо японської інтонації та розглядати потенційні проблеми, пов'язані з передачею на L1. Загалом дослідження підкреслює важливість цілеспрямованого та безперервного навчання, щоб допомогти учням голландської набути точної японської інтонації, покращуючи їхні загальні знання мови. (Franciscus Antonios (Jimmy) van Duure J. 2018)

Йошіда (2008) досліджував обробку мелодичного наголосу японськими студентами, використовуючи метод невідповідності негативності (MMN). Його експериментальні дані показують, що навіть на підсвідомому рівні мозок розпізнає відмінності у тональних паттернах, що свідчить про важливість інтонаційного компонента в процесі навчання японської мови (Yoshida, 2008).

2.2 Підготовка до дослідження сприйняття японського мелодичного наголосу українцями

Дослідження сприйняття мелодичного наголосу є важливою частиною розуміння фонетичної структури мови та її впливу на процеси засвоєння іноземних мов. Мелодичний наголос японської мови є однією з ключових характеристик цієї мови, яка може бути важко зрозумілою для носіїв інших мов, зокрема української, де мелодичний акцент не відіграє такої важливої ролі. Метою даного дослідження є з'ясування того, як українці сприймають мелодичний наголос японської мови, та на основі цього зробити висновки про потенційні труднощі та стратегії навчання японської мови для україномовних.

1. Підбір учасників

У дослідженні взяли участь українці, які мають різний рівень знань японської мови, а також українці, які ніколи не вивчали японську мову взагалі. Цей розподіл дозволив порівняти сприйняття мелодичного наголосу між учасниками з різними мовними компетенціями. Крім того, контрольна група складалася з людей, які не вивчали японську мову, що допоможе виявити можливі впливи інших мовних факторів.

2. Створення та підбір аудіоматеріалів

Для експерименту було створено спеціальний набір аудіоматеріалів, для розрізнення місця падіння висоти.

3. Розробка анкети для учасників

Анкета складається з трьох частин:

1. Відомості про учасників. Учасниками було потрібно відповісти на те, як довго вони вивчали японську мову, чи вивчали вони щось мелодичний наголос і якщо так, то що, також їх бажання дізнатися про це більше.

2. Перцептивна частина: Учасникам буде запропоновано прослухати записи японських слів/фраз і вказати їхнє сприйняття. Завдання полягало так: «У

цьому тесті використовується символ \ після наголошеної мори(вона також висока) в слові, щоб вказати на падіння висоти. Наприклад, たか \ い вимовляється як низька-висока-низька мори, а まちが \ い вимовляється як низька-висока-висока-низька. Якщо в слова немає падіння висоти (heiban), то \ не позначається, як-от: く る ま низька-висока-висока мори. Підйоми висоти також не позначаються.» .

Сам тест складався з 20-ти питань, які виглядали наступним чином:

Який варіант ви чуєте?

ハ \ サキ

ハサキ

Для людей, які не вивчали японську раніше, питання були дещо модифіковані, так кану в питаннях було замінено на ромаджі і питання було спрощене: «В японській мові існує явище мелодичного наголосу. Його суть полягає в тому, що певний склад може вимовлятися або низько або високо, як висота ноти. У цьому тесті використовується символ \ після наголошеного складу (він також завжди високий) в слові, щоб вказати на падіння висоти опісля. Наприклад, слово [ta-ka \ -i] вимовляється як низький-високий-низький склади, а [ma-chi-ga \ -i] вимовляється як низький-високий-високий-низький склади. Якщо в слові немає падіння висоти то \ не позначається, як-от: [ku-gu-ma] низький-високий-високий склади. Підйоми висоти також не позначаються. Потрібно звертати увагу лише на падіння висоти. Вам потрібно визначити, де це падіння відбувається і чи відбувається взагалі.»

3. Саморефлексія: Після проходження тесту, опитуваним, пропонувалося оцінити те, як на їх думку вони його склали, а також поділитися своїми враженням. Після цього, вони могли побачити свої результати.

Зразок тесту поданий в додатках В

2.3 Аналіз отриманих даних

1. Знання про мелодичний наголос:

Проведене дослідження щодо сприйняття мелодичного наголосу японістами дало змогу проаналізувати рівень обізнаності студентів з цією фонетичною особливістю японської мови та їхню здатність ідентифікувати різні варіанти наголошення.

- 1. Рівень обізнаності** Аналіз відповідей учасників показав, що більшість студентів знайомі з концепцією мелодичного наголосу, проте рівень знань суттєво варіюється. Деякі учасники зазначили, що їм було роз'яснено лише базові аспекти цього явища, тоді як інші вивчали його детальніше. Водночас існує значний відсоток респондентів, які раніше не стикалися з детальним поясненням цієї теми в процесі навчання.
- 2. Результати тестування** Результати аудитивного тестування показали, що успішність у розпізнаванні мелодичного наголосу коливається в межах від 7 до 18 правильних відповідей із 20 можливих. Це свідчить про те, що навіть серед студентів із досвідом вивчення японської мови здатність розпізнавати наголоси є неоднорідною. Деякі учасники продемонстрували високий рівень сприйняття (17–18 правильних відповідей), у той час як інші відчували значні труднощі (менше 12 правильних відповідей).
- 3. Бажання вдосконалити навички** Значна частина респондентів висловила зацікавленість у подальшому вивченні мелодичного наголосу та зазначила, що отриманий досвід був для них корисним. Деякі учасники зазначили труднощі у розрізненні варіантів наголосу, що свідчить про потребу в додаткових методичних підходах до навчання, а також підтверджує дослідження Ямашіті: "Дотепер у викладанні японської мови за кордоном навчання акценту не можна назвати достатнім. Через це, навіть

якщо у студентів висока мотивація, вони не отримують повноцінного навчання з цієї теми, а згодом, ставши викладачами, хоч і усвідомлюють важливість акценту, однак не можуть його правильно викладати. Це створює замкнене коло." (Ямашіта 2005)

4. Значення мелодичного наголосу У коментарях учасники підкреслили, що мелодичний наголос відіграє важливу роль у розпізнаванні омонімів та впливає на розуміння мовлення. Водночас дехто зазначив, що в різних регіонах Японії цей аспект може мати менше значення, що вказує на діалектні варіації у використанні мелодичного наголосу.

Отримані результати підтверджують, що мелодичний наголос є важливим аспектом японської мови, проте рівень його викладання та засвоєння серед студентів залишається неоднорідним. Це свідчить про необхідність вдосконалення методичних матеріалів та включення більшої кількості практичних вправ для розвитку навичок аудитивного сприйняття наголосу. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці ефективних методик навчання цієї фонетичної особливості та їхній адаптації для українських студентів-японістів.

Дослідження сприйняття мелодичного наголосу серед японістів і осіб, які не вивчали японську мову, також дозволило оцінити рівень впливу навчання на здатність розпізнавати тонові варіації у мовленні. Аналіз результатів виявив суттєві відмінності між цими двома групами респондентів.

1. Загальна успішність

Результати тестування показали, що японісти демонструють вищий рівень правильних відповідей у порівнянні з неяпоністами:

Японісти: показники варіюються від 7 до 18 правильних відповідей (із 20), що свідчить про певний рівень обізнаності та практичних навичок у розпізнаванні мелодичного наголосу.

Неяпоністи: результати коливаються від 6 до 15 правильних відповідей, що є нижчим за середній показник японістів, проте вказує на певну інтуїтивну здатність до розрізнення висоти тону.

2. Обізнаність про мелодичний наголос

Серед японістів рівень знань про мелодичний наголос значно відрізнявся. Деякі респонденти мали лише базове уявлення про цю особливість японської мови, інші були знайомі з класифікацією тонових схем. У той же час серед неяпоністів жоден учасник не мав попереднього досвіду роботи з мелодичним наголосом. Проте деякі респонденти зазначали, що під час виконання тесту почали інтуїтивно розрізняти варіації висоти тону.

3. Аналіз коментарів учасників

Японісти: основною складністю для них було чітке розрізнення наголосу у швидкому мовленні, а також у словах, які вони не знали раніше. Водночас учасники відзначили важливість цієї теми для кращого розуміння японської мови та бажання продовжити її вивчення.

Неяпоністи: багато хто відзначив, що після кількох завдань почав помічати тональні зміни у вимові, хоча на початку тесту всі звуки здавалися одноманітними. Це вказує на можливість розвитку навички сприйняття мелодичного наголосу навіть без попередньої підготовки.

4. Висновки

Отримані результати підтверджують, що вивчення японської мови позитивно впливає на здатність розпізнавати мелодичний наголос. Японісти показали кращі результати, що свідчить про важливість методичного підходу до викладання цього аспекту фонетики. Водночас неяпоністи також продемонстрували певні успіхи, що може вказувати на природну здатність людини до сприйняття тональних відмінностей.

Для підвищення рівня володіння мелодичним наголосом серед студентів необхідно вдосконалювати навчальні методики, приділяючи більше уваги практичним вправам. Подальші дослідження можуть зосередитися на розробці ефективних методик навчання цієї фонетичної особливості та вивченні її сприйняття носіями інших мов.

2.4 Висновки до розділу 2

Проведений аналіз наукових досліджень та експериментальне дослідження сприйняття японського мелодичного наголосу українцями дозволяють зробити такі висновки:

1. **Складність засвоєння японського мелодичного наголосу.** Дослідження підтвердили, що засвоєння японського мелодичного наголосу є складним завданням для носіїв інших мов, зокрема англійської, голландської та української. Основними факторами, що впливають на правильність вимови, є рідна фонологічна система, досвід вивчення мови, а також методи навчання.
2. **Перенесення характеристик рідної мови.** Носії англійської та голландської мов демонструють тенденцію до перенесення власних просодичних характеристик на японську мову. Для україномовних осіб також спостерігається певний вплив рідної мови, що може ускладнювати сприйняття та відтворення японських інтонаційних моделей.
3. **Необхідність цілеспрямованого навчання.** Дослідження довели, що пасивне занурення у мовне середовище недостатньо ефективно для засвоєння японського мелодичного наголосу. Тому варто використовувати методики, орієнтовані на свідоме опрацювання наголосу, зокрема аудитивні тренування, практичні вправи та спеціалізовані програми.
4. **Результати тестування українців.** Аналіз даних показав, що навіть студенти, які мають досвід вивчення японської мови, демонструють

неоднорідний рівень успішності у розпізнаванні мелодичного наголосу. Учасники, які не вивчали японську, також змогли частково інтуїтивно розрізняти тональні варіації, що вказує на потенціал розвитку слухових навичок за допомогою тренувань.

- 5. Рекомендації для навчання.** На основі отриманих результатів доцільно розробити навчальні матеріали та вправи, що сприятимуть кращому засвоєнню японського мелодичного наголосу. Зокрема, корисним буде використання аудіовізуальних методів, комп'ютерного аналізу мовлення та інтеграція практик прослуховування та повторення у навчальний процес.

Загалом, результати розділу вказують на важливість подальших досліджень у сфері викладання японської просодики для носіїв інших мов, а також на необхідність вдосконалення освітніх програм з урахуванням особливостей сприйняття японського мелодичного наголосу україномовними студентами.

Розділ 3: Практичні аспекти вивчення та використання мелодичного наголосу в японській мові

3.1 Огляд практичних дослідження з навчання мелодичного наголосу

Навчання японському мелодичному наголосу є складним завданням для студентів, оскільки воно вимагає не лише знання фонетичних особливостей мови, а й розвитку навичок слухового сприйняття та правильної вимови. Дослідники пропонують різні методики, які сприяють ефективному засвоєнню цього аспекту.

Поппе (2023) досліджує акцентуацію японських дієслів та їхню морфологічну структуру. Його робота демонструє, що певні дієслівні форми мають прогнозовані патерни наголосу, що може бути використано у викладанні японської мови для полегшення навчання. Запропонована ним методика включає акцентуаційні таблиці для різних граматичних форм, що може стати ефективним інструментом у навчанні вимови (Poppe, 2023).

Дослідження Фуджісакі та Хіросе (2003) демонструє, що використання моделей зміни висоти тону може бути корисним для навчання вимови японської мови. Вони пропонують вправи, засновані на візуалізації тональних контурів, які допомагають студентам розвинути слухове сприйняття та виробити правильні акцентні патерни (Fujisaki & Hirose, 2003).

Кондо (2009) досліджує ефективність тренування мелодичного наголосу для студентів, які вивчають японську як іноземну мову. Вона виявила, що цілеспрямоване навчання наголосу значно покращує вимову та сприйняття мови студентами. Kondo, M. (2009).

Шігето (2016) аналізує методи викладання мелодичного наголосу в класних умовах. Він пропонує інтеграцію фонетичних аспектів у навчальні матеріали та підкреслює необхідність практичних вправ для розвитку інтуїтивного розуміння наголосу серед студентів. Shigeto, K. (2016).

Арай (2002) описує використання технологій синтезу мовлення та візуалізаційних інструментів для тренування японської просодії. Він показує, що такі інструменти допомагають студентам візуалізувати інтонаційні контури та покращують їхнє розуміння та відтворення мелодичного наголосу. Arai, T. (2002).

Метод шадовінгу

Одним із найефективніших методів тренування мелодичного наголосу є шадовінг (shadowing).

Шадовінг означає аудіальне відстеження шляхом одночасного повторення почутої мови через навушники. Спочатку цей метод використовувався як тренувальний для синхронних перекладачів, оскільки він вимагає високої компетентності в обох навичках - слухання та говоріння, які відбуваються одночасно. Цей акт одночасного слухання та говоріння є не тільки унікальним для шадовінгу, але й часто зустрічається в нашому повсякденному житті у формі внутрішнього голосу або субвокалізації в фонологічній петлі робочої пам'яті мозку. Ця субвокалізація зазвичай відбувається при роздумах вголос, повторенні мовлення співрозмовника у думках або навіть під час читання книги для обробки мовної інформації всередині мозку. Субвокалізація є ключовою особливістю техніки шадовінгу, оскільки вона активує високий рівень спрямованої уваги в робочій пам'яті. Тамай, піонер досліджень шадовінгу в контексті вивчення англійської мови як іноземної (EFL) в Японії, перевизначив визначення шадовінгу як тренувальну техніку слухання, при якій учень намагається одночасно повторювати вхідну інформацію якомога точніше, уважно слухаючи почуту мову. Тамай виявив статистично значущу перевагу шадовінгу над диктантом. Під керівництвом дослідження Тамай в Японії зростає популярність практики шадовінгу як методики навчання другої мови. Ефективність шадовінгу була доведена в

численних дослідженнях у контексті вивчення англійської мови як іноземної (Hamada 2011; Shiki et al. 2010; Tamai 1997), а також у кількох дослідженнях у контексті вивчення японської мови як другої мови (Kurata 2007). Ефект шадовінгу приписується стимуляції робочої пам'яті під час спроби одночасної діяльності мозку (одночасного слухання та говоріння), що сприяє автоматизації обробки мови (Sumiyoshi 2017)

У контексті вивчення японської мови шадовінг допомагає учням покращити вимову, інтонацію та наголос, точно наслідуючи носіїв мови. Техніка дозволяє учням практикувати природне звучання мовлення та засвоювати правильний ритм та інтонацію мови. Дослідження «Accuracy of Japanese pitch accent rises during and after shadowing training» демонструє, що ця техніка суттєво допомагає тим, хто вивчає японську як іноземну мову, набутти японської мови, яка звучить природно. Дослідження вказує на те, що точність наголошення слів значно підвищилася після семи тижнів спостереження за японською мовою як для китайців, так і для монгольців. Крім того, дослідження припускає, що вплив тренування з шадовінгом на точність мелодичного наголосу залежить від рівня володіння учнями та рідної мови. Зокрема, було виявлено, що тренування прискорюють темп мовлення учнів незалежно від рівня їхньої майстерності. Дослідження також показує, що ефективність шадовінгу може відрізнитися залежно від учня. Наприклад, дослідження виявило, що китайські учні, як правило, демонстрували вищу точність відтворення наголосу, ніж монгольські учні, зокрема щодо плоского наголосу (тип наголосу 0). Крім того, фонетичні перешкоди з боку рідних мов учнів, таких як монгольська, можуть вплинути на усвідомлення та правильність японського наголосу. (Rongna, A., Hayashi, R., 2012)

Діти стикаються з певними труднощами під час вивчення фонологічної системи, яка базується на мелодичному наголосі. Однією з ключових проблем є розуміння зв'язку між шаблонами висоти та відповідними фонологічними явищами. Автосегментна модель, запропонована в рамках дослідження

Mitsuhiko O., передбачає, що завдання пов'язане з вивченням різних систем мелодичного наголосу, таких як лексичний тон або інтонація, полягає в навчанні організації тонів із загального інвентарю. Ця модель забезпечує гнучку, але обмежувальну структуру для розуміння широкого діапазону фонологічних процесів, які лежать в основі даних F0, що робить її життєздатною для засвоєння лексичних систем наголосу. Автосегментна теорія звуковисотної фонології стверджує, що звуковисотні моделі в мові складаються з серії локальних тональних одиниць, пов'язаних з інтонацією, лексичними тонами та/або мелодичними наголосами, які накладаються на глобальну контурну форму та нахил.

Навчання відбувається через асоціювання тональних автосегментів з відповідними фонологічними структурами, такими як склади, фрази і речення, що обмежує можливі фонологічні структури, які можна постулювати для даних. Механізм навчання в автосегментній теорії адаптується до лексичного тону, мелодичного наголосу, інтонації та їх комбінації шляхом асоціювання набору окремих тональних автосегментів з відповідними фонологічними структурами. Усі явища звуковисотної фонології є проявами лінійної структури з послідовності автосегментних тонів, взятих із загального інвентарю.

Таким чином, завдання полягає у вивченні організації тонів, забезпечуючи гнучку, але обмежувальну структуру для розуміння широкого діапазону фонологічних процесів. Результати дослідження підтверджують, що опановування всіх явищ фонології висоти звуку передбачає поєднання чітких тональних особливостей у лінійну структуру, а не вивчення загальної форми контурів. Це підкреслює важливість розуміння організації та асоціації тональних особливостей у процесі навчання звуковисотної фонології. (Mitsuhiko O. 2004).

Навчання японському мелодичному наголосу проводилося з використанням педагогічної основи, яка охоплювала два напрямки: лекції для поглиблення

знань про мелодичний наголос та вправи для його сприйняття та постановки. Тренінг проводився шість разів, сесії включали лекції про мелодичний наголос, його функції та правила наголошення, використання таких ресурсів, як словник японського наголосу. Вправи включали диференціацію мінімальних пар, вивчення моделей наголошування японських дієслів і практикування моделей наголошення на рівні речення.

Результати тесту на ідентифікацію японського акценту показали збільшення сприйняття японського наголосу на кожному рівні, вказуючи на те, що в міру того, як учні більше практикуються і вивчають про мелодичний наголос, їх здатність визначати місце наголосу стає вищою. Крім того, результати тесту на оцінку показали, що учасники змогли краще визначати моделі наголошення. (Hirano-Cook E. 2011)

3.2 Практичні засоби та ресурси

Ефективне засвоєння мелодичного наголосу в японській мові значною мірою залежить від використання сучасних навчальних інструментів, які допомагають студентам тренувати вимову та сприйняття просодичних особливостей. Асадчих (2016) зазначає, що одним із важливих аспектів навчання японської мови є розвиток продуктивного академічного мовлення, що включає говоріння та письмо. процес опанування академічного мовлення японською мовою має значні психолінгвістичні особливості, пов'язані з когнітивною переробкою інформації та механізмами породження мовлення" (Aasadchykh, 2016, p. 65).

Авторка наголошує, що успішне засвоєння академічного мовлення залежить від розуміння фонетичних і просодичних особливостей японської мови, серед яких тональний наголос відіграє важливу роль. "Для розвитку продуктивних навичок необхідно інтегрувати методи та засоби, що базуються

на моделюванні інтонаційних патернів та активному використанні японської просодії під час мовлення".

До таких засобів належать спеціалізовані програми, онлайн-ресурси та методики, що базуються на принципах інтервального повторення та аудіовізуального аналізу.

Програми для тренування мелодичного наголосу

Корисним для засвоєння мелодичного наголосу може слугувати програма «Anki», яка використовує SRS (spaced repetition system) — систему інтервального повторення, що дозволяє оптимізувати запам'ятовування інформації завдяки повторенням із поступовим збільшенням інтервалів між ними. Це особливо ефективно для вивчення інтонаційних патернів та просодичних особливостей японської мови, оскільки студенти можуть регулярно прослуховувати зразки вимови та відтворювати їх, покращуючи як сприйняття, так і власну артикуляцію (Nation, 2013).

Ефект інтервалу — це спостереження про те, що люди, як правило, запам'ятовують речі ефективніше, якщо використовують практику повторення з інтервалами (короткі періоди навчання, розподілені в часі), на відміну від масової практики (тобто «набивання»). Це явище вперше було задокументовано Еббінгаузом (Ebbinghaus, 1885), який використовував себе як суб'єкта в кількох експериментах із запам'ятовування словесних висловлювань.

Лейтнер запропонував алгоритм повторення з інтервалами, призначений для використання з картками. Інтервали можуть збільшуватися або зменшуватися залежно від успішності студента. Основна ідея полягає в тому, щоб мати кілька коробок, які відповідають різним інтервалам тренувань: 1-день, 2-день, 4-день і так далі. Усі картки починаються в 1-денній коробці, і якщо студент може згадати елемент через один день, вона «підвищується» до 2-денної коробки. Через два дні, якщо вона згадає про це знову, її підвищують

до 4-денної, тощо. І навпаки, якщо вона помиляється, картку «понижують» до вікна з коротшим інтервалом. Anki побудовано на цьому алгоритмі з деякими іншими нюансами, які виходять за межі цього дослідження. (Burr S.A. 2016).

У дослідженні Ервана Джая «Використання Anki (комп'ютерна програма з картками) для покращення словникового запасу студентів» було виявлено, що Anki є ефективним інструментом для покращення словникового запасу учнів другого класу. Результати показали, що середній бал студентів після тестів (73,58) був значно вищим, ніж середній бал попередніх тестів (51,13). Також було зафіксовано значне покращення словникового запасу студентів. Дослідження прийшло до висновку, що використання Anki як комп'ютерної програми для карток ефективно покращує словниковий запас студентів. (Jaya, E., 2020)

Це сайт створений для тренування мелодичного наголосу. Зрозуміло, що неможливо запам'ятати наголос у кожному слові японської мови. Якщо ви можете почути зміну висоти, вам не доведеться в майбутньому задумуватися про вимову кожного слова.

NHK Japanese Pronunciation Accent Dictionary – мобільний додаток, що містить аудіоприклади вимови носіїв мови.

Аудіовізуальні інструменти

Для вдосконалення мелодичного наголосу корисними є **інструменти візуалізації звукових хвиль**, які дозволяють порівнювати власну вимову з еталонною. Однією з найпоширеніших програм є **Audacity**, яка дає можливість записувати, аналізувати та порівнювати мелодичні патерни.

Також можна використовувати онлайн-ресурси для тренування музичного слуху, що сприяє розвитку сприйняття висоти тону. Наприклад:

Musicca

(<https://www.musicca.com/exercises/circle/18>)

<https://www.musicca.com/exercises/circle/12> – тренування слуху на тональні зміни.

Kotu.io (<https://kotu.io/tests/pitchAccent/minimalPairs>) – тести на розпізнавання мінімальних пар слів з різним мелодичним наголосом.

Окремо в цій роботі хочемо виділити підбірку відео, про мелодичний наголос, перегляд яких дозволить студентам засвоїти основні терміни, та зрозуміти принцип мелодичного наголосу в японській мові.

- 1) Dogen. Japanese Phonetics #1: Introduction to Japanese Phonetics (Pitch-accent and Pronunciation) // YouTube, 2016р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=jakXVEUTT48>

Це перше відео з серії уроків, присвячених японській фонетиці, створене автором під псевдонімом Dogen. У ньому розглядаються основні аспекти японської вимови, зокрема роль мелодичного акценту у формуванні значення слів і правильному мовленні. Автор анонсує майбутні лекції, які включатимуть детальний розбір наголосу, інтонації та інших особливостей японської фонетики. Серія має на меті стати комплексним посібником для тих, хто прагне покращити свою вимову японською мовою

- 2) Dogen. Japanese Phonetics #2: Japanese Pitch-Accent in 10 Minutes / 日本語の高低アクセントを十分に解説 // YouTube, 2020р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=O6AoilGEers&list=PLxMXdmBM9wPvSySiMoBzgh8d68xqKz1YP>

У другому відео автор, відомий як Dogen, ділиться своїм досвідом вивчення японської мови та підходами до її освоєння. Він розповідає про методи, які використовував для вдосконалення своєї вимови та розуміння тонового акценту (pitch-accent), а також пояснює філософію та структуру своєї серії відеоуроків. Dogen наголошує на важливості систематичного підходу до

вивчення фонетики та акцентує увагу на деталях, які допомагають досягти високого рівня володіння мовою.

- 3) Introduction to Japanese Pitch Accent // YouTube, 2021p. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=EDoF73behaY>

У цьому відео розглядаються основи тонового акценту (pitch accent) у стандартній японській мові. Автор пояснює, як висота тону впливає на значення слів та правильну вимову, а також демонструє приклади різних акцентних моделей. Відео призначене для тих, хто прагне покращити свою вимову та розуміння японської фонетики.

- 4) Japanese Pitch Accent & Verb Conjugation // YouTube, 2021p. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=clOfEb5Jjp0>

У цьому відео розглядається взаємозв'язок між тоновим акцентом (pitch accent) та відмінюванням дієслів у японській мові. Автор пояснює, як визначити наголошену мору в японських словах, зазначаючи, що для іменників та на-прикметників це відносно просто, тоді як для дієслів процес є складнішим. Відео призначене для тих, хто прагне поглибити свої знання про японську фонетику та граматику.

- 5) Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 1) // YouTube, 2021p. URL: https://www.youtube.com/watch?v=zpQkdmpwJs4&list=PLGos75KF4PaS3SfZlYISHoNXea_C5IdUS&index=3

У відео розглядається питання зміни наголосу (ピッチアクセント) у прикметниках на *-i* в японській мові, зокрема в стандартному токійському діалекті. Зазначається, що традиційні та нові варіанти вимови нині співіснують, а новий варіант стає дедалі поширенішим.

- 6) Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 2) // YouTube, 2021p. URL: https://www.youtube.com/watch?v=hEVpMpV02lk&list=PLGos75KF4PaS3SfZlYISHoNXea_C5IdUS&index=4

Відео розглядає новий варіант вимови японських прикметників на *-i*, який поступово поширюється в стандартній японській мові. На відміну від традиційної системи, де прикметники поділялися на насхідний тип та проский тип, у новій системі всі *-i* прикметники вимовляються за нисхідним типом.

7) Japanese Pitch Accent & Compound Nouns // YouTube, 2021р. URL https://www.youtube.com/watch?v=2QS6k5Keh6c&list=PLGos75KF4PaS3SfZlyISHoNXea_C5IdUS&index=5

Відео розглядає правила наголосу (ピッチアクセント) у складних іменниках японської мови. Коли два або більше слів поєднуються в один складний іменник, їхня наголосова структура змінюється відповідно до певних правил.

8) Japanese Pitch Accent Quiz 日本語高低アクセント クイズ// YouTube, 2020р <https://www.youtube.com/watch?v=AlmkckPXeZo>

У відео демонструється серія тестових вправ, спрямованих на перевірку розпізнавання японського мелодичного наголосу (ピッチアクセント). Тест ґрунтується на парах омонімів, що мають однакове написання, але різний наголос, що змінює їхнє значення.

3.3 Вправи для тренування вимови та сприйняття мелодичного наголосу

Засвоєння мелодичного наголосу є складним, але необхідним завданням для студентів, які вивчають японську мову. Правильне сприйняття та відтворення тональних змін дозволяє уникати комунікативних помилок та забезпечує природніше звучання мовлення.

Запам'ятовування мінімальних пар

Дементьєва (2024), «правильне опанування мелодичного наголосу є критично важливим для точного розуміння значення слів, особливо в лексичних групах із схожими фонетичними характеристиками». Тому на

початковому етапі доцільно зосередитися на засвоєнні мінімальних пар слів, які відрізняються лише мелодичним наголосом.

Наприклад:

あき 空き [●●] ↔ 飽き [●○] ↔ 秋 [○●]

あさ 麻 [○●] ↔ 朝 [○●]

あめ 飴 [●●] ↔ 雨 [○●]

かく 欠く [●●] ↔ 書く [○●]

かわ 川 [●○] ↔ 皮 [○●]

なる 鳴る [●●] ↔ 成る [○●]

はし 端 [●●] ↔ 橋 [●○] ↔ 箸 [○●]

○ = 低く発音 ● = 高く発音 ●○ = ●から○へと音程を下げながら発音

例・「鯨/○●○」 = [くじら] 「命/●○○」 = [いのち] 「春/○●」 = [はるう] (Akenotsuki)

Повний список таких слів надано в додатку А .

Після запам'ятовування цих слів варто використовувати **онлайн-тести на визначення мелодичного наголосу**, наприклад: <https://kotu.io/tests/pitchAccent/minimalPairs> – сайт для тренування сприйняття мінімальних пар

Використання Anki

Як було зазначено в попередньому підрозділі ефективним інструментом може слугувати програма Anki. Недоліком цієї програми є потреба у складанні карток для їх подальшого повторення, що може забирати багато часу. Тому

нижче запропоновано вже готову колоду з картками, яку спеціально розроблено для повторення та вивчення мелодичного акцента : (AnkiWeb).

Ця колода містить десять тисяч найбільш вживаних слів, що приблизно дорівнює рівню N1. Ця колода розроблена для більш просунутих учнів, які хочуть вдосконалити свій наголос і планують вчити японську довгий період. У цій колоді іменникам слідує частка. Це абсолютно необхідно, щоб розрізнити слова Одака та Хейбан. Постійне повторення допоможе не тільки з запам'ятовуванням, а й з тренуванням слуху, та розрізнення схем на слух.

Шадовінг

Використання шадовінгу для освоєння мелодичного наголосу в японській мові є надзвичайно ефективним методом для покращення вимови та інтонації. Шадовінг передбачає слухання мовлення носіїв мови та повторення за ними максимально точно та без затримки. Для того щоб покращити мелодичний наголос за допомогою цього методу, важливо правильно підібрати матеріали. Необхідно використовувати аудіо, озвучене носіями мови з чіткою та правильною вимовою. Це можуть бути подкасти, аудіокниги, новинні трансляції або спеціальні програми для вивчення мов. Крім того, варто залучати такі ресурси, як NHK Japanese Pronunciation Accent Dictionary (Monokakido) або додатки на зразок OJAD (Online Japanese Accent Dictionary).(OJAD).

На початку рекомендується зосередитися на коротких і простих реченнях. Такий поступовий підхід допомагає учням легше розпізнавати патерни мелодичного наголосу, які характерні для японської інтонації. Шадовінг у реальному часі означає, що необхідно повторювати речення одразу після того, як ви його почули, намагаючись точно відтворити ритм, інтонацію і, найголовніше, зміни мелодичного наголосу. Початківцям може бути корисно залишатися трохи позаду носія мови, що дозволить краще засвоїти всі нюанси вимови.

Для тих, хто важко сприймає швидку мову, уповільнення аудіо може дати змогу краще розпізнавати зміни в мелодичному наголосі. Багато платформ для вивчення мов пропонують таку функцію, що дозволяє детальніше вивчати мелодичний наголос, особливо під час роботи з більш складними реченнями. Щоб ще більше вдосконалити практику шадовінгу, учням варто записувати себе під час повторення фраз, а потім порівнювати свої записи з оригіналом. Такий метод забезпечує негайний зворотний зв'язок і підкреслює розбіжності в мелодичному наголосі. Програми на зразок Audacity (audacityteam) можна використовувати для візуалізації тональних контурів як власної вимови, так і вимови носія мови, що дозволяє зробити більш точні корективи.

Також важливо включати різноманітний контент у практику шадовінгу. Ознайомлення з різними стилями мовлення, такими як формальна та розмовна мова або діалогічне та новинне мовлення, сприяє кращому розумінню варіацій мелодичного наголосу в японській мові. Наприклад, новинні трансляції, аніме чи драми можуть надати різноманітні приклади мелодичного наголосу та темпу мовлення. По мірі вдосконалення важливо отримувати зворотний зв'язок щодо свого мелодичного наголосу. Такий зворотний зв'язок може надходити від додатків, призначених для вивчення мелодичного наголосу, або, у найкращому випадку, від носіїв мови, які можуть надати особисті поради щодо вимови учня. Наприклад, OJAD дозволяє користувачам порівнювати свою вимову з правильними мелодичними патернами окремих слів.

Зрештою, регулярна практика є ключем до оволодіння мелодичним наголосом у японській мові за допомогою шадовінгу. Щоденні заняття, навіть короткі, допоможуть учням засвоїти тонкощі мелодичних патернів, що призведе до більш природної та подібної до носіїв мови вимови з часом.

На першій заняттях можна запропонувати студентам такі вправи

1. Вправа «мінімальні пари»

Ціль: навчитися розпізнавати та правильно відтворювати мелодичний наголос у схожих словах.

Як грати:

1. Візьміть список мінімальних пар (наприклад, あめ (雨) - あめ (飴), いま (今) - いま (居間)).
2. Випишіть їх на картках, не позначаючи наголосу.
3. Один студент або викладач вимовляє слово, а другий має знайти відповідну картку.
4. Якщо відповідь правильна, гравець отримує бал.
5. Можна ускладнити гру, додаючи частки (наприклад, あめが - 雨が vs あめが - 飴が) для кращого розуміння наголосу в контексті.

2. Вправа "Сенс залежить від наголосу"

Ціль: зрозуміти, як мелодичний наголос змінює значення слова.

Як виконувати:

1. Візьміть групу слів, які відрізняються тільки наголосом (橋 ((はし) - 箸 ((はし) - 端 ((はし)).
2. Викладач або студент вимовляє слово з випадковим наголосом, а інший має сказати, яке значення має на увазі мовник.
3. Використовуйте слова в реченнях для контексту:
 - 橋を渡る (わたる – переходити через міст)
 - 箸を使う (つかう – використовувати палички для їжі)
 - 端に置く (おく – ставити на край)
4. Гравець отримує бал за правильну відповідь.

3. Вправа "Слуховий диктант"

Ціль: покращити навички слухового розпізнавання наголосу.

Як виконувати:

1. Викладач або аудіозапис програє список слів із різним мелодичним наголосом.
2. Студент записує слова та позначає, де відбувається падіння тону.
3. Перевіряється правильність запису з аудіо або транскрипцією.

Ресурси:

Онлайн-сервіси на зразок OJAD та NHK Japanese Accent Dictionary для перевірки наголосу.

4. Вправа "Кодування жестами"

Ціль: запам'ятати патерни наголосу через тілесну асоціацію.

Як виконувати:

1. Візьміть кілька японських слів із різними наголосами.
2. Присвойте кожному наголосу жест:
 - Високий тон (H) – рука піднімається вгору.
 - Низький тон (L) – рука опускається вниз.
 - Падіння наголосу – різке опускання руки.
3. Читаючи слова, студенти виконують відповідні рухи.
4. Після тренування студенти намагаються вимовляти слова без підказок, використовуючи лише жести.

Варіант: Перетворіть вправу на гру – один студент показує жест, інший має правильно вимовити слово.

3.4 Висновки до розділу 3

Практичні аспекти вивчення мелодичного наголосу в японській мові відіграють важливу роль у формуванні правильної вимови та сприйняття мови. На основі аналізу ефективних методик навчання можна зробити кілька ключових висновків.

По-перше, традиційні підходи до навчання, які не акцентують увагу на мелодичному наголосі, виявляються недостатньо ефективними. Студенти, які не проходять спеціальне навчання з мелодичного наголосу, зазвичай відчують труднощі зі сприйняттям і правильною вимовою акцентних схем.

По-друге, методика шадовінгу (shadowing), яка передбачає повторення мовлення в режимі реального часу, є одним із найефективніших способів тренування мелодичного наголосу. Вона дозволяє студентам відтворювати природні інтонаційні моделі, покращуючи як вимову, так і загальне сприйняття японської мови. Регулярна практика шадовінгу допомагає учням краще засвоювати тональні патерни, що робить їхню мову більш природною.

По-третє, важливе значення має використання електронних ресурсів та програмного забезпечення. Програми, такі як OJAD, дозволяють студентам аналізувати правильний мелодичний наголос для окремих слів та фраз, що суттєво покращує якість навчання. Також Anki, яка використовує систему інтервального повторення (SRS), може бути ефективним інструментом для закріплення правильних схем наголосу.

По-четверте, різноманітні вправи, такі як аудіювання носіїв мови, спеціальні тести на розпізнавання наголосу та інтерактивні ігри, значно покращують здатність студентів правильно розпізнавати мелодичний наголос та відтворювати його у власному мовленні.

Зрештою, результати досліджень підтверджують, що навчання мелодичного наголосу потребує чіткої методології та активної практики. Використання

сучасних методик, технологій та систематичного тренування дозволяє значно підвищити рівень володіння японською мовою, особливо в аспекті просодії та природності вимови.

Висновки

Узагальнюючи результати дослідження мелодичного наголосу в японській мові, можна зробити низку важливих висновків.

По-перше, японська мова є класичним прикладом мови з мелодичним наголосом, де основним засобом виділення наголошених складів є зміна висоти тону, а не інтенсивність або тривалість звуку, як у мовах із силовим наголосом. Вона відрізняється від багатьох інших мов своєю системою мори, що визначає ритмічну структуру мовлення. Така особливість пояснює, чому носіям інших мов, зокрема української, складно адаптуватися до японської просодичної системи.

По-друге, мелодичний наголос відіграє важливу роль у фонології японської мови. Він може повністю змінювати значення слова, що демонструється на прикладі мінімальних пар (наприклад, "雨 (あめ, ame)" – "дощ" і "飴 (あめ, ame)" – "цукерка"). Це робить його критично важливим аспектом для вивчення японської мови, особливо для носіїв мов, у яких наголос визначається іншими параметрами. Розуміння особливостей мелодичного наголосу дозволяє студентам більш точно вимовляти слова та краще сприймати мовлення носіїв мови.

По-третє, дослідження показало, що сприйняття мелодичного наголосу українськими студентами, які вивчають японську мову, є складним процесом. Основними труднощами є відмінності у звукових системах української та японської мов, відсутність аналогів у рідній мові та потреба у спеціальних методах навчання. Важливу роль у цьому процесі відіграє використання аудіо- та відеоматеріалів, які допомагають студентам розвивати слухове сприйняття наголосу. Додатково, практика з носіями мови може значно покращити засвоєння цього аспекту японської фонетики.

Практичний розділ роботи підтвердив, що існують ефективні методики навчання мелодичного наголосу, зокрема вправи на прослуховування та

відтворення зразків мовлення, використання програмного забезпечення для аналізу висоти тону та цілеспрямована робота з мінімальними парами. Запропоновані методичні рекомендації можуть бути використані у навчальних програмах для полегшення засвоєння цього аспекту японської мови. Також важливим є формування спеціалізованих навчальних матеріалів, які враховують особливості сприйняття мелодичного наголосу українськими студентами та забезпечують поетапний підхід до його опанування.

Наукова новизна дослідження полягає у систематизації знань про мелодичний наголос японської мови в контексті його викладання українським студентам. Практичне значення роботи полягає у розробці методичних рекомендацій, які можуть бути застосовані у викладанні японської фонетики та покращенні вимовних навичок студентів. Крім того, отримані результати можуть бути використані для створення нових дидактичних матеріалів, спрямованих на полегшення засвоєння мелодичного наголосу на початкових етапах навчання.

Отже, дослідження підтвердило, що мелодичний наголос є не лише важливим лінгвістичним явищем, а й ключовим елементом, який впливає на ефективність комунікації японською мовою. Його правильне засвоєння сприяє кращому розумінню мови, покращенню вимови та запобіганню комунікативним помилкам. Подальші дослідження у цій сфері можуть сприяти створенню більш досконалих методик навчання, що допоможе студентам досягати вищого рівня володіння японською мовою та впевнено використовувати її в реальних мовленнєвих ситуаціях.

Список використаної літератури

1. Волохатченко Д. Хайку [Електронний ресурс] // Аркуш. – 2025. – Режим доступу: <https://arkush.net/blogs/9437>.
2. Мазнев С. С. Тональний наголос японської мови як проблема в її опануванні та дослідженні // Наукові дослідження сучасного інформаційного фонду. – Режим доступу: <https://ndsif.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/87/87>.
3. Дементьєва, Т. С. Японська мова: Підручник. – Київ: Азіатика, 2024. – 292 с. – ISBN 978-617-8310-05-9. – Українська/японська.
4. Aasadchukh O. V. Analysis of the psycholinguistic features of teaching Japanese academic productive speaking activity // ScienceRise: Pedagogical Education. – 2016. – № 8 (4). – С. 63–68. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2016.76649>
5. Ямаша Х. 日本語複合語のアクセント付与規則 [Правила надання акценту в японських складних словах] // 北海道大学留学生センター紀要. 2005. №9. С. 79–90. – Режим доступу: <http://hdl.handle.net/2115/45656>
6. Arai T. Training Japanese Prosody Using Speech Synthesis and Visualization Tools // Speech Communication. – 2002. – Vol. 37, № 1–2. – P. 187–197.
7. Beckman M. E., Pierrehumbert J. B. Intonational Structure in Japanese and English // Phonology Yearbook. – 1986. – Vol. 3. – P. 255–309. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.1017/S095267570000066X>
8. Burr S., Brendan M. A Trainable Spaced Repetition Model for Language Learning // Proceedings of the 54th Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics. – Berlin, 2016. – (Association for Computational Linguistics). – С. 1848–1868. – Режим доступу: <https://doi.org/10.18653/v1/P16-1>.

9. Ding S. A Typological Study of Tonal Systems of Japanese and Prinmi: Towards a Definition of Pitch-accent Languages // Journal of Universal Language. – 2005. – Режим доступу: <http://dx.doi.org/10.22425/jul.2006.7.2.1>.
10. Duanmu, S. The Phonology of Standard Chinese. – Oxford: Oxford University Press, 2001. – 316 с. – ISBN 978-0198299875. – англ.
11. Ebbinghaus H. Über das Gedächtnis: Untersuchungen zur experimentellen Psychologie [On memory: Investigations in experimental psychology]. – Berlin: Duncker & Humblot, 1885. – Режим доступу: <https://lccn.loc.gov/e11000616>.
12. Franciscus Antonios (Jimmy) van Duure J. Japanese Intonation: дис. канд. філол. наук: 60ЕС / Franciscus Antonios (Jimmy) van Duure Johannes. – 2018. – 44 с. – Режим доступу: <https://hdl.handle.net/1887/66005>.
13. Fujisaki H., Hirose K. Modelling the Dynamic Characteristics of Voice Fundamental Frequency for Speech Synthesis and Recognition // Speech Communication. – 2003. – Vol. 40, № 1–2. – P. 233–251.
14. Short G., Hirose K., Yamada T. та ін. Mora Pitch Level Recognition for the Development of a Japanese Pitch Accent Acquisition System // University of Tokyo, University of Tsukuba. – 2010. – Режим доступу: <https://s.makino.w.waseda.jp/reprint/Makino/short100COCOSDA1-7.pdf>.
15. Hamada Y. Improvement of Listening Comprehension Skills through Shadowing with Difficult Materials // The Journal of Asia TEFL. – 2011. – Vol. 8, № 1. – P. 139–162. – Режим доступу: https://www.asiatefl.org/main/download_pdf.php?i=149&c=1419303373&fn=8_1_07.pdf.
16. Hirano-Cook E. Japanese pitch accent acquisition by learners of Japanese: Effects of training on Japanese accent instruction, perception, and production: дис. докт. пед. наук / Hirano-Cook Erika. – 2011. – 129 с. – Режим доступу: <http://hdl.handle.net/1808/8022>.
17. Hirayama Y. The Prosody of Japanese and Its Role in Sentence Processing. – 2010.

18. Jaya E. Using Anki (A computer-based flashcard program) in improving student's vocabulary // Prosiding Seminar Nasional FDI Sulsel, 30 Mei 2020, Makassar, Indonesia. – Universitas Negeri Makassar, 2020. – Режим доступа: DOI:10.13140/RG.2.2.10837.47844.
19. Kanda T. 日本語アクセントの表記に関する考察 ——三線式表記法—— [A Study on the Notation of Japanese Accent: The Three-Line Notation System] // 岐阜女子大学紀要. – 2002. – № 32. – P. 51–58. – Режим доступа: <https://gijodai.jp/library/file/kiyo2003/05-2003.pdf>
20. Kindaichi H., Akinaga K. 日本語アクセント 辞典 (Japanese Accent Dictionary). –三省堂 (Sanseido), 2007.
21. Kitahara M. Japanese Pitch Accent and the Nature of Phonological Alternation: PhD Thesis. – University of Tokyo, 2001.
22. Kondo M. Effectiveness of Pitch Accent Training for Learners of Japanese as a Foreign Language // Japanese Language Education. – 2009. – № 142. – P. 45–60.
23. Kurata K. A Fundamental Study on the Cognitive Mechanism of Shadowing in Japanese – From the viewpoint of oral reproduction, memory span and sentence structure // Bulletin of the Graduate School of Education, Hiroshima University. – 2007. – Vol. 56, № 2. – P. 259–265. – Режим доступа: <https://ir.lib.hiroshima-u.ac.jp/journals/BullGradSchEducHU-Part2/i/56/item/22791>.
24. Kubozono H. Phonetics and Phonology of Japanese. – 2015.
25. Kubozono H. Japanese pitch accent // In The Handbook of Japanese Linguistics. – 2008. – P. 165–191.
26. Labrune L. The Phonology of Japanese. – Oxford University Press, 2012. – Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.1017/S0952675712000267>
27. Lanz L. A. Japanese pitch-accent: Cross-linguistic perceptions by speakers of stress- and pitch-accent languages: дис. філос. наук / Lanz Linda A. – Маноа, 2003. – 89 с. – Режим доступа: <http://hdl.handle.net/10125/7107>.

28. Lampariello L. Japanese pitch accent: The complete guide [Электронный ресурс]. – Б. д. – Режим доступа: <https://www.lucalampariello.com/japanese-pitch-accent/#>.
29. Mafuyu K. Category Structure and Function of Pitch Accent in Tokyo Japanese: дис. докт. філ. наук / Mafuyu Kitahara. – 2001. – 130 с. – Режим доступа: <https://api.semanticscholar.org/CorpusID:123946946>.
30. Mitsuhiro O. The Development of Lexical Pitch Accent Systems: An Autosegmental Analysis // The Canadian Journal of Linguistics. – 2004. – Vol. 48. – P. 357–383. – Режим доступа: <http://dx.doi.org/10.1353/cjl.2004.0032>.
31. Muradás-Taylor B. Accuracy and Stability in English Speakers' Production of Japanese Pitch Accent // Language and Speech. – 2022. – Vol. 65, № 2. – P. 377–403. – Режим доступа: <https://doi.org/10.1177/00238309211022376>.
32. Nation I. S. P. Learning vocabulary in another language. 2nd ed. – Cambridge University Press, 2013. – Режим доступа: <https://doi.org/10.1017/CBO9781139524759>.
33. Nagano-Madsen Y. Phonetic Manifestations of Word Accent in Tokyo Japanese // Phonetica. – 1992. – Vol. 49, № 2. – P. 102–118.
34. Otake T., Hatano G., Cutler A., Mehler J. Mora or syllable? Speech segmentation in Japanese // Journal of Memory and Language. – 1993. – Vol. 32, № 2. – P. 258–278. – Режим доступа: <https://doi.org/10.1006/jmla.1993.1014>
35. Poppe C. Japanese Verb Accentuation and Morphological Structure. – 2023.
36. Poppe C. Pitch Accent and Morphology in Japanese and Korean Dialects: Toward a Typology. – 2023. – 45 с. – Режим доступа: <https://doi.org/10.15084/00003686>.
37. Pierrehumbert, J., & Beckman, M. Japanese Tone Structure. – Cambridge: The MIT Press, 1988. – ISBN 978-0262660631.
38. Rongna A., Hayashi R. Accuracy of Japanese pitch accent rises during and after shadowing training // Proc. Speech Prosody 2012. – P. 214–217. – Режим

- доступу: https://www.isca-speech.org/archive/pdfs/speechprosody_2012/rongna12_speechprosody.pdf.
- 39.Sano S., Hattori H. Influence of Native Language Prosody on Japanese Pitch Accent Perception among L2 Learners // *Applied Linguistics*. – 2020. – Vol. 41, № 4. – P. 789–811.
- 40.Shibatani, M. *The Languages of Japan*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – ISBN 978-0521369183.
- 41.Shigeto K. *Japanese Phonetics and Pedagogy: Teaching Pitch Accent in a Classroom Setting*. – 2016.
- 42.Shigeto K. The phonology of Japanese accent / Kawahara Shigeto // *The handbook of Japanese phonetics and phonology*. – 2016. – С. 445–492. – Режим доступа: https://www.researchgate.net/publication/280495435_The_phonology_of_Japanese_accent.
- 43.Shiki O., Mori Y., Kadota S., Yoshida S. Exploring Differences Between Shadowing and Repeating Practices: An Analysis of Reproduction Rate and Types of Reproduced Words // *Japan Society of English Language Education*. – 2010. – Vol. 21. – P. 81–90. – Режим доступа: https://www.jstage.jst.go.jp/article/arele/21/0/21_KJ00007108612/pdf/char/en.
- 44.Sugiyama Y. Japanese pitch accent: examination of final-accented and unaccented minimal pairs // *Toronto Working Papers in Linguistics*. – 2006. – P. 73–88. – Режим доступа: <https://twpl.library.utoronto.ca/index.php/twpl/article/view/6174>.
- 45.Sumiyoshi H., Svetanant C. Motivation and attitude towards shadowing: learners perspectives in Japanese as a foreign language // *Asian-Pacific Journal of Second and Foreign Language Education*. – 2017. – Режим доступа: <https://sfleducation.springeropen.com/counter/pdf/10.1186/s40862-017-0039-6.pdf>

46. Tamai K. Shadowing no koka to chokai process niokeru ichizuke [The Effectiveness of Shadowing and Listening Process] // Current English Studies. – 1997. – Vol. 36. – P. 105–116. – Режим доступу: <https://doi.org/10.5539/ijel.v7n5p184>
47. Tsujimura N. An Introduction to Japanese Linguistics. 3rd ed. – Wiley-Blackwell, 2013. – ISBN: 978-1444337730
48. Van der Hulst H. Pitch Accent Systems // University of Connecticut. – 2011. – P. 27. – Режим доступу: https://www.academia.edu/26260813/Pitch_Accent_Systems.
49. Vance T. J. The Sounds of Japanese. – Cambridge University Press, 2008. – ISBN: 978-0521617543
50. Yoshida M. Processing of Lexical Pitch Accent by Japanese Learners: Evidence from Mismatch Negativity (MMN) // Journal of Neurolinguistics. – 2008. – Vol. 21, № 6. – P. 506–520.
51. 木部暢子. 方言アクセントの誕生. – 国語研, 2010. – P. 23–35. – Режим доступу: <https://doi.org/10.15084/00000557>

Інтернет-ресурси

52. Akenotsuki. Onomatopoeic words (どーん/いぎこ) [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.akenotsuki.com/kyookotoba/shiryoo/dooon-igigo.html>.
53. AnkiWeb. Japanese pitch accent (Forvo pronunciation) [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://ankiweb.net/shared/info/1634255381>.
54. Monokakido. NHK Japanese pronunciation accent dictionary for iOS / macOS [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.monokakido.jp/en/dictionaries/nhkaccent2/>.
55. Graduate School of Engineering, The University of Tokyo. Online Japanese Accent Dictionary (OJAD) [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.gavo.t.u-tokyo.ac.jp/ojad/eng/pages/home>.

56. Audacity Team. Audacity: Free, open source, cross-platform audio software [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.audacityteam.org>.
57. Kanshudo. How to understand Japanese pitch accent [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.kanshudo.com/howto/pitch>.
58. Tokyo University of Foreign Studies. 日本語のプロソディー: アクセントの基本 [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.coelang.tufs.ac.jp/mt/ja/pmod/practical/01-10-01.php>.
59. Словник.ua. Просодія [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BE%D0%B4%D1%96%D1%8F>.
60. Словник.ua. Наголос [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%BD%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%81>.
61. Lampariello L. Japanese pitch accent: The complete guide [Електронний ресурс]. – Отримано 28 січня 2025 р. – Режим доступу: <https://www.lucalampariello.com/japanese-pitch-accent/>.
62. Ways of Labeling Pitch Accent [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kotu.io/article/44E29916-1BFF-4CE5-80A0-E8B0DABA757F#ways-of-labeling-pitch-accent>.

Відео-ресурси:

63. Dogen. Japanese Phonetics #1: Introduction to Japanese Phonetics (Pitch-accent and Pronunciation) [Відео]. – YouTube, 2016 р. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=jakXVEUTT48>.
64. Dogen. Japanese Phonetics #2: Japanese Pitch-Accent in 10 Minutes / 日本語の高低アクセントを十分で解説 [Відео]. – YouTube, 2020 р. – Режим доступу:

<https://www.youtube.com/watch?v=O6AoilGEers&list=PLxMXdmBM9wPvsvSiMoBzgh8d68xqKz1YP>.

65. Introduction to Japanese Pitch Accent [Відео]. – YouTube, 2021 р. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EDoF73behaY>.
66. Japanese Pitch Accent & Verb Conjugation [Відео]. – YouTube, 2021 р. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=clOfEb5Jjp0>.
67. Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 1) [Відео]. – YouTube, 2021 р. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=zpQkdmpwJs4&list=PLGos75KF4PaS3SfZIyISHoNXea_C5IdUS&index=3.
68. Japanese Pitch Accent & I Adjectives (Part 2) [Відео]. – YouTube, 2021 р. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=hEVpMpV02lk&list=PLGos75KF4PaS3SfZIyISHoNXea_C5IdUS&index=4.
69. Japanese Pitch Accent & Compound Nouns [Відео]. – YouTube, 2021 р. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=2QS6k5Keh6c&list=PLGos75KF4PaS3SfZIyISHoNXea_C5IdUS&index=5.
70. Japanese Pitch Accent Quiz 日本語高低アクセント クイズ [Відео]. – YouTube, 2020 р. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=AlmkckPXeZo>.

Пари слів, що відрізняються мелодичним наголосом

2 拍の同音異義語

- あき 空き [●●] ↔ 飽き [●○] ↔ 秋 [○●]
 あさ 麻 [○●] ↔ 朝 [○●]
 あめ 飴 [●●] ↔ 雨 [○●]
 あれ 荒れ [●●] ↔ あれ (遠称) [●○]
 あわ 泡 [●○] ↔ 粟 [○●] ↔ 阿波 [○●]
 うえ 上 [●●] ↔ 飢え [●○]
 うじ 蛆 [●○] ↔ 宇治 [○●]
 うみ 膿 [●○] ↔ 海 [○●]
 おる 織る [●●] ↔ 居る [●○] ↔ 折る [○●]
 かき 柿 [●●] ↔ 垣 [●○] ↔ 蠣 [○●]
 かく 欠く [●●] ↔ 書く [○●]
 かさ 嵩 [●○] ↔ 傘・笠 [○●]
 かま 釜 [●●] ↔ 鎌 [○●]
 かむ 噛む・咬む [○●] ↔ (鼻を) かむ [●●]
 かわ 川 [●○] ↔ 皮 [○●]
 きり 桐・霧 [●●] ↔ 錐 [○●]
 くも 雲 [●○] ↔ 蜘蛛 [○●]
 くわ 鍬 [●●] ↔ 桑 [●○]
 けさ 袈裟 [●●] ↔ 今朝 [○●]
 こい 恋 [●○] ↔ 鯉 [○●]
 こえ 肥 [●○] ↔ 声 [○●]

こと 事・古都 [●○] ↔ 琴 [○●]
 さる 去る [○●] ↔ 猿 [○●]
 すみ 炭・墨 [●○] ↔ 隅 [○●]
 そこ 底 [●●] ↔ そこ (場所) [○●]
 つば 唾 [●○] ↔ つば (刀や帽子の) [○●]
 つゆ 梅雨 [●●] ↔ 露・汁 [○●]
 つる 釣る [●●] ↔ (木の) 蔓・弦 [●○] ↔ 鶴 [○●]
 なる 鳴る [●●] ↔ 成る [○●]
 のみ 蚤 [●○] ↔ 鑿 (工具) [○●]
 はし 端 [●●] ↔ 橋 [●○] ↔ 箸 [○●]
 はな 鼻 [●●] ↔ 花 [●○]
 はる 張る [●●] ↔ 春 [○●]
 びわ 枇杷 [●●] ↔ 琵琶 [●○] (参考・「琵琶湖;●○○」)
 ふる 振る [●●] ↔ 降る [○●]
 まく 巻く [●●] ↔ 蒔く [○●]
 むね 棟 [●●] ↔ 胸 [●○]
 むら 斑 [●●] ↔ 村 [●○]
 もも 桃 [●●] ↔ 百 [●○] ↔ 腿 [○●]

2拍語 (アクセントも同じであるもの)

しま 島・縞・志摩 [●○]

にじ 虹・二時 [●○]

3拍語

いつか 五日 [●○○] ↔ 何時か [○●○]

かわら 河原 [●●●] ↔ 瓦 [●○○]

うえる 植える [●●●] ↔ 飢える [○○●] (本来は [●○○])

こえる 越える [●●●] ↔ 肥える [○○●] (本来は [●○○])

なまり 訛 [●○○ (元は●●○)] ↔ 鉛 [○●○]

はしり 走り (台所) [●○○・元は●●○] ↔ 走り (徒競走)
[○●○]

はれる 腫れる [●●●] ↔ 晴れる [○○●] (本来は [●○○])

せいり 整理 [○○●] ↔ 生理 [○●○]

4拍語

おっさん (おじさんの意味) [●●●●] ↔ (住職の意味)
[●●○○]

Схема мелодичного акценту для дієслів:

Форма	Тип з пониженням	Плоский тип
Словникова	Наголос на другій з кінця морі (пр.,[ku [↓] ru])	Немає наголосу (пр.,[iku])
Masu	Ствердження: Наголос на ま (пр.,[kaki [↓] ma [↓] su]) Заперечення: Наголос на せ (пр.,[kaki [↓] ma [↓] se [↓] n])	Ствердження: Наголос на ま (пр.,[iki [↓] ma [↓] su]) Заперечення: Наголос на せ (пр.,[iki [↓] ma [↓] se [↓] n])
Те/ Та	Наголос на третій з кінця морі (пр.,[ka [↓] ite]) Якщо дві мори: Наголос на мору перед て або た (пр.,[mi [↓] te])	Немає наголосу (пр.,[itte], [itta])
Заперечна	Наголос на мору перед な (пр.,[ka [↓] na])	Немає наголосу (пр.,[ikanai])
Форма бажання здійснити намір:	Наголос на мору перед う (пр.,[ka [↓] o])	Наголос на мору перед う (пр.,[iko [↓] o])
Наказова	Наголос на мору перед останньою (пр.,[ka [↓] ke]) Якщо наголос на третій з кінця морі в словниковій формі, то так само й в наказовій формі (пр.,[ka [↓] ere])	Немає наголосу (пр.,[ike])
Умовна	Наголос на третій з кінця мора (пр.,[ka [↓] keba]) Якщо наголос на третій з кінця мора в словниковій формі, на четвертій з кінця мора в умовній формі (пр.,[ka [↓] ereba])	Наголос на мора перед ば (пр.,[ike [↓] ba])
Потенційна, каузативна, пасивна	Наголос на мора перед る (пр.,[ka [↓] eru], [ka [↓] aseru], [ka [↓] areru])	Немає наголосу (пр.,[ikeru], [ikaseru], [ikareru])

↳ прикметники

Форма	Традиційна вимова	Нова вимова
-------	-------------------	-------------

Словникова форма	Різні типи: з пониженням або плоскі	Усі типи з пониженням
Ввічлива форма	Наголос на морі перед ㄨ ㄨ: [shiro ⁺ idesu], [aka ⁺ idesu]	Наголос на морі перед ㄨ ㄨ: [shiro ⁺ idesu], [aka ⁺ idesu]
Прикметник + іменник	Різні типи: з пониженням (наприклад, [shiro ⁺ i]), плоскі (наприклад, [akai tokei])	Усі типи з пониженням: з наголосом перед ㄨ ㄨ (наприклад, [shiro ⁺ i]), плоскі без наголосу (наприклад, [akai tokei])
Прислівникова форма	Наголос на третій з кінця мора для типу з пониженням (наприклад, [shi ⁺ roku]), без акценту для плоских (наприклад, [akaku])	Наголос на морі перед < : [shiro ⁺ ku], без наголосу для плоских (наприклад, [akaku])
Форма ~te	Наголос на четвертий з кінця мора для типу з пониженням (наприклад, [shi ⁺ rokute]), на третій з кінця морі для плоских (наприклад, [aka ⁺ kute])	Наголос на морі перед < : [shiro ⁺ kute], [aka ⁺ kute]
Минулий стверджувальний час	Наголос на п'ятій з кінця морі для типу з пониженням (наприклад, [shi ⁺ rokatta]), на четвертій з кінця морі для плоских (наприклад, [aka ⁺ katta])	Наголос на морі перед ㄉ ㄨ: [shiro ⁺ katta], [aka ⁺ katta]

Дослідження сприйняття мелодичного наголосу

Блок 1 - вступний

У цьому тесті використовується символ \ після наголошеної мори(вона також висока) в слові, щоб вказати на падіння висоти. Наприклад, たか\

い\ вимовляється як низька-висока-низька мори, а まちが\い

вимовляється як низька-висока-висока-низька. Якщо в слова немає падіння висоти (heiban), то \ не позначається, як-от: くま низька-висока-висока мори. Підйоми висоти також не позначаються.

Питання:

Як довго ви вивчаєте японську мову?

Який ви курс?

Чи вивчали ви щось про мелодичний наголос (Pitch accent) на заняттях японської мови?

Якщо вивчали, то, як багато ви знаєте про це?

Чи хотіли б ви більше дізнатися про мелодичний наголос/попрактикувати його?

Блок 2 Перевірка мелодичного наголосу

Приклад питання

1. Який варіант ви чуєте

ハ\サキ

ハサキ